

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105003/I/2024/36122176492835844

**ANALÝZA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ
REPUBLIKY OD ROKU 1993**

Diplomová práca

2024

Bc. Alexandra Gall

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105003/I/2024/36122176492835844

**ANALÝZA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ
REPUBLIKY OD ROKU 1993**

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia

Študijný odbor: Ekológia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Martin Karas, PhD.

Bratislava 2024

Bc. Alexandra Gall

ČESTNÉ VYHLASENIE

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a uviedla som všetku použitú literatúru.

Dátum: 03.04.2024

.....

Alexandra Gall

POĎAKOVANIE

Chcela by som sa poďakovať vedúcemu mojej diplomovej práce Mgr. Marin Karas PhD., za odborné usmernenie, motiváciu počas celej doby spolupráce, cenné rady, inšpiráciu a ústretovosť. Taktiež by som sa chcela poďakovať mojej rodine za podporu počas tvorenia tejto diplomovej práce.

Alexandra Gall

ABSTRAKT

GALL, Alexandra: *Analýza zahraničnej politiky Slovenskej republiky od roku 1993.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov, Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. - Vedúci záverečnej práce: Mgr. Marin Karas PhD.- Bratislava: FMV EU, 2024, 68 s.

Hlavným cieľom diplomovej práce je popísať a analyzovať zahraničnú politiku Slovenskej republiky po roku 1993, pričom sme sa pri písaní práce zamerali na medzinárodné organizácie a členstvo Slovenskej republiky v nich. Práca je rozdelená do troch kapitol a obsahuje 3 tabuľky. Prvá kapitola je venovaná teoretickým poznatkom a popisuje determinanty, ktoré ovplyvňujú zahraničnú politiku štátov. Detailnejšie sú v prvej kapitole definované 4 vybrané determinanty, ktoré výrazne ovplyvňujú zahraničnú politiku Slovenskej republiky. Druhá kapitola sa venuje cieľu práce, metódam a metodike tvorby diplomovej práce. Popisuje, ako boli identifikované ciele práce a aké metódy boli použité na zhromaždenie a analýzu dát. Tretia kapitola je hlavnou časťou práce a poskytuje analýzu a popis zahraničnej politiky Slovenskej republiky od jej vzniku v roku 1993 až po súčasnosť so zameraním na vstup, členstvo a aktivity vo vybraných medzinárodných organizáciách. Cieľom tejto práce je popísať a analyzovať zahraničnú politiku Slovenskej republiky so zreteľom na členstvo v medzinárodných organizáciách a identifikovať kľúčové udalosti a faktory, ktoré formovali zahraničnú politiku štátu.

Kľúčové slová: zahraničná politika, Slovenská republika, Európska únia, NATO, V4, determinanty

ABSTRACT

GALL, Alexandra: Foreign Policy Analysis of the Slovak Republic since 1993.- University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations, Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. Marin Karas PhD. - Bratislava: FMV EU, 2024, 68 p.

The main goal of the master's thesis is to describe and analyse the foreign policy of the Slovak Republic after 1993, while writing the thesis we focused on international organizations and the membership of the Slovak Republic in them. The thesis is divided into three chapters and contains 3 tables. The first chapter is devoted to theoretical knowledge and describes the determinants that influence the foreign policy of states. In more detail, the first chapter defines 4 selected determinants that significantly influence the foreign policy of the Slovak Republic. The second chapter is devoted to the aim of the thesis, methods and methodology of the thesis development. It describes how the objectives of the thesis were identified and what methods were used to collect and analyse the data. The third chapter is the main part of the thesis and provides an analysis and description of the foreign policy of the Slovak Republic from its establishment in 1993 to the present day, focusing on its entry, membership and activities in selected international organisations. The aim of this thesis is to describe and analyse the foreign policy of the Slovak Republic with regard to membership in international organisations and to identify the key events and factors that have shaped the foreign policy of the state.

Keywords: foreign policy, Slovak Republic, European Union, NATO, V4, determinants

Obsah

Úvod.....	12
1 Determinanty zahraničnej politiky Slovenskej republiky.....	14
1.1 Slovensko ako malý štát v medzinárodnom prostredí	17
1.2 Vplyv ideológie na zahraničnú politiku štátu	22
1.3 Geografická poloha a ako determinant zahraničnej politiky Slovenskej republiky	23
1.4 Medzinárodné organizácie a ich vplyv na zahraničnú politiku štátu.....	24
2 Cieľ práce, metódy a metodika práce	28
3 Analýza zahraničnej politiky SR od rozpadu Československa po vstup do Európskej únie	30
3.1 Rozpad Československa	30
3.2 Začiatok štátu a zahraničná politika Slovenskej republiky po roku 1993	31
3.3 Zahraničná politika po vstupe do EÚ a NATO (2004-2023).....	40
3.3.1 Vývoj zahraničnej politiky po vstupe do EÚ (v rámci EÚ).....	41
3.3.2 Vývoj zahraničnej politiky po vstupe do NATO	49
3.3.3 Vývoj zahraničnej politiky v rámci Vyšehradskej skupiny (V4)	55
3.4 Analytické zhrnutie.....	58
4 Záver	61

Zoznam ilustrácií a tabuliek

Obrázok 1: Zoznam malých štátov sveta	18
Obrázok 2: Plnenie masstrichtských kritérií	27
Tabuľka 1: SWOT Analýza z pohľadu malého štátu v medzinárodnom prostredí.....	21

Zoznam skratiek a značiek

ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
ČSRF	Česká a Slovenská Federatívna Republiky
ODS	Občanská demokratická strana
HZDS	Ludová strana – Hnutie za demokratické Slovensko
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
EÚ	Európska únia
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy
OSN	Organizácia spojených národov
V4	Vyšehradská skupina
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
SZBP	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
EBOP	Európska bezpečnostná a obranná politika
VRF	Viacročný finančný rámec
MZVaEZ	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí
EK	Európska komisia
MVF	Medzinárodný vyšehradský fond

Úvod

Na úvod do témy by som rada začala definovaním pojmu zahraničná politika. Zahraničná politika predstavuje všeobecné ciele, ktorými sa riadia aktivity a vzťahy jedného štátu v jeho interakciách s inými štátmi. Vývoj zahraničnej politiky je ovplyvnený domácimi úvahami, politikami alebo správaním iných štátov alebo plánmi na presadenie konkrétnych geopolitických návrhov. Takisto môžeme povedať že zahraničná politika je jedným z kľúčových znakov suverenity štátu na základe ktorej realizuje svoje záujmy navonok. Cieľom tejto práce bude analyzovať zahraničnú politiku Slovenskej republiky od jej vzniku v roku 1993 až po jej súčasný stav. Po pokojnom rozdelení Československa, sa rozdelila aj zahraničná politika krajín a každá z krajín začala fungovať ako suverénny štát so svojou vlastnou zahraničnou politikou. V tejto práci sa budeme zameriavať na zahraničnú politiku Slovenska, ktorá reflektuje záujmy občanov, demokratické hodnoty, geografickú polohu aj historické skúsenosti. V súčasnosti je už Slovenska Republika viac ako 19 rokov členom Európskej únie, ktorej súčasťou je aj spoločná zahraničná a bezpečnostná politika na základe ktorej musí Slovenska republika usmerňovať svoje smerovanie zahraničnej politiky a v rámci, ktorej jej vyplývajú aj iste práva ale aj povinnosti. Keďže samotná práca sa zameriava na tému, ktorá je veľmi širokospektrálna rozhodli sme sa zaoberať formovaním zahraničnej politiky SR z pohľadu členstva v medzinárodných organizáciách. Organizácie ako Európska únia, NATO, V4, OSN a ďalšie predstavujú pre Slovensko dôležitý pilier fungovania, keďže Slovensko je v celosvetovom meradle považované za malý štát z hľadiska vplyvu. Medzinárodné organizácie sú pre našu krajinu kľúčové z hľadiska nadväzovania partnerstiev s inými krajinami a uzatvárania rôznych multilaterálnych dohôd.

Prvá kapitola práce sa zameriava na teoretické aspekty zahraničnej politiky a analyzuje determinanty, ktoré sú kľúčovými faktormi ovplyvňujúcimi rozhodovanie štátov v medzinárodnom systéme. Špecificky sa skúmajú determinanty ako veľkosť štátu, vplyv ideológie, poloha medzi veľmocami a členstvo v medzinárodných organizáciách. Tieto determinanty budú podrobnejšie definované a analyzované s ohľadom na ich vplyv na zahraničnú politiku SR.

Druhá kapitola práce poskytuje detailný popis cieľov, metód a metodológie tvorby diplomovej práce. V tejto časti popisujeme, ako boli identifikované relevantné zdroje a ako boli použité pri analýze zahraničnej politiky SR. Okrem toho sa tu prezentujú rôzne metodologické prístupy, ktoré boli použité na zhromaždenie, analýzu a interpretáciu dát a informácií.

Tretia kapitola je hlavnou časťou práce a predstavuje samotnú analýzu a popis zahraničnej politiky SR od jej vzniku v roku 1993 až po súčasnosť. Vybrané udalosti a rozhodnutia budú analyzované s dôrazom na ich vplyv na formovanie zahraničnej politiky krajiny.

Cieľom tejto diplomovej práce je poskytnúť komplexný pohľad na zahraničnú politiku Slovenskej republiky od jej vzniku až po súčasnosť, pričom sa zameriava na identifikáciu kľúčových faktorov a udalostí, ktoré ju formovali a ovplyvnili. Pri písaní diplomovej práce sme využívali najmä teoretické metódy, ktoré sú definované v druhej kapitole cieľ práce, metódy a metodika práce.

1 Determinanty zahraničnej politiky Slovenskej republiky

Na úvod do diplomovej práce by som na rada začala definovaným pojmu zahraničná politika. V literatúre môžeme natrafiť na rôzne definície zahraničnej politiky. Autor Parker Gumucio definuje zahraničnú politiky ako „štátnu politiku, ktorá definuje vzťahy a činnosti, ktoré štát zamýšľa rozvíjať v rámci svojich medzištátnych a medzinárodných vzťahov. Je to verejná politika prvého rádu, tým zásadnejšia a významnejšia, čím väčší je vplyv a hegemonia štátu v medzinárodných vzťahoch.“¹

Autori Diez, Bode a Costa vo svojej knihe Kľúčové koncepty v medzinárodných vzťahoch definujú zahraničnú politiku ako „politiku štátu voči vonkajším aktérom a najmä k iným štátom. Na rozdiel najmä od neorealizmu sa preto primárne nezaobera medzinárodným systémom ako takým, ale ponúka pohľad "zvnútra" na pochopenie rozhodovacieho procesu vo vnútri štátu, ktorý produkuje politiky smerujúce mimo štátu.“²

Podľa autorov Evansa a Newhama je zahraničná politika „súhrn, v ktorom štátne subjekty konajú, reagujú a vzájomne na seba pôsobia. Zahraničná politika sa označuje ako hraničná činnosť. Pojem "hraničný" znamená, že tí, ktorí robia politiku, sa pohybujú v dvoch prostrediach: vnútornom alebo domácom prostredí a vonkajšom alebo globálnom prostredí. Tvorcovia politiky a politický systém preto stoja na týchto rozhraniach a snažia sa sprostredkovať medzi rôznymi prostrediami.“³

Čo sa týka faktorov a prvkov, ktoré ovplyvňujú rozhodnutia a správanie krajín vo vzťahu k iným štátom a aktérom na medzinárodnej scéne definujeme ich ako determinanty zahraničnej politiky. Tieto determinanty sú rôznorodé a zahŕňajú politické, ekonomické, sociálne, kultúrne a vojenské aspekty. Na základe prieskumu sme si mohli všimnúť, že názory autorov sa vo veľkej časti zhodujú na hlavných determinantoch, ktoré ovplyvňujú zahraničnú politiku krajín no môžeme badať, že v istých oblastiach sa ich názory líšia. Vo všeobecnosti autori uvádzajú ako hlavné determinanty tieto (pri definovaní vybraných determinantov som

---

¹ PARKER GUMUCIO, C., Sobre política exterior iniciando el siglo XX. Revista De Sociología, (18), 2004, s.149–157. DOI: 10.5354/0719-529X.2004.27806

² DIEZ Tomas, BODE Ingvild – COSTA Aleksandra Fernandes da, Key Concepts in International Relations, SAGE Publications Ltd, 2011, s. 58, ISBN: 1412928486

³ EVANS Graham - NEWNHAM Jeffrey, Dictionary of International Relations, Penguin Books, 1998, s.179. ISBN: 9780140513974

vychádzala z literatúry od autorov Hudson Valerie M a Day Benjamin S.⁴ a autorov Alden, Chris; Aran, Amnon)⁵:

- **Veľkosť štátneho územia**

Veľkosť štátu zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní jeho zahraničnej politiky. Ovpľyňuje psychologické a operačné prostredie, v ktorom sa angažujú subjekty prijímajúce rozhodnutia v oblasti zahraničnej politiky a verejnosť. Zahŕňa ľudské aj neľudské zdroje. Krajiny vybavené značnými ľudskými a materiálnymi zdrojmi sa neustále usilujú o získanie štatútu veľmoci, čím sa zvyšuje pravdepodobnosť, že sa stanú významnými aktérmi v oblasti medzinárodných vzťahov.

- **Geografický faktor**

Predstavuje najtrvalejší a najstabilnejší determinant jeho zahraničnej politiky. Topografia krajiny, jej úrodnosť, podnebie a poloha tvoria hlavné geografické faktory, ktoré ovpľyňujú zahraničnú politiku štátu. Poloha je kľúčovým aspektom pri formovaní perspektív v oblasti zahraničnej politiky. Napríklad ostrovná poloha Spojeného kráľovstva podobne dôležitým spôsobom ovpľyvnila celkový charakter britskej zahraničnej politiky, ako to urobila izolovaná geografická poloha Spojených štátov v prípade americkej zahraničnej politiky. Táto poloha vytvorila pocit bezpečia, rovnako ako obrovská rozloha prispela k rovnakému pocitu bezpečia v prípade Ruska a Číny.

- **Kultúrne a historické faktory**

Zahraničná politika štátu je významne ovpľyvnená normami a tradíciami, ktoré sú vlastné životu jeho občanov. Historické skúsenosti a kultúrna príslušnosť zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri pomoci štátu pochopiť a zhodnotiť povahu a rozsah jeho vzťahov s inými národmi. Okrem toho sa história ukazuje ako kľúčový určujúci faktor pri formovaní dynamiky vzťahov medzi susednými národmi. Napríklad historické vzťahy medzi Ruskom a Ukrajinou sú značne poznačené, čo je spôsobené predovšetkým tým, že Rusko vníma Ukrajinu ako neoddeliteľnú súčasť svojho historického územia a odvoláva sa na dedičstvo ruského impéria.

---

⁴ HUDSON Valerie M., DAY Benjamin S., Foreign policy analysis: Classic and contemporary theory, 3rd edition, Rowman & Littlefield, 2019., s.170-180. ISBN 9781442277908

⁵ ALDEN, Chris; ARAN, Amnon. Foreign policy analysis: new approaches, 2nd edition, Taylor & Francis, 2017, ISBN: 978-1-138-93428-3

- **Vládna štruktúra**

Ďalším kľúčovým aspektom zahraničnej politiky je organizácia a štruktúra vlády, konkrétne orgány zapojené do formulovania a vykonávania zahraničnej politiky. Charakter zahraničnej politiky je formovaný aj demokratickou konštitúciou týchto vládnych celkov, zohľadňujúc faktory ako centralizovaná autorita a miera otvorenosti v rozhodovacích procesoch. V systémoch charakterizovaných centralizáciou a autoritárstvom je zahraničná politika často izolovaná od domáceho prostredia.

- **Sociálna štruktúra**

Podobne ako pri politickej štruktúre, sociálna štruktúra má pri formovaní zahraničnej politiky dôležitý význam. Spoločnosť charakterizovaná mierom a rovnosťou prispieva k rozvoju silnej zahraničnej politiky pričom spoločnosť, poznačená vnútornými spormi a nezhodami predstavuje zraniteľnosť zahraničnej politiky.

- **Hodnoty, talenty, skúsenosti a osobnosti lídrov**

Politickí lídri zohrávajú kľúčovú rolu pri formovaní a určovaní zahraničnej politiky svojho štátu, keďže ich hodnoty, presvedčenia, skúsenosti a osobné charakteristiky ovplyvňujú rozhodnutia, ktoré prijímajú na medzinárodnej úrovni. Ideologické perspektívy lídrov sa často prejavujú vo výbere priorit a zahraničnopolitických postojov, ktoré zastávajú na základe svojich presvedčení. Politická ideológia lídrov a ich strán často determinuje celkový smer zahraničnej politiky. Napríklad konzervatívna alebo liberálna vláda môže sledovať odlišné priority a prístupy k medzinárodným vzťahom. Moc politických lídrov sa prejavuje aj vo vytváraní alebo vypovedaní medzinárodných aliancií a dohôd, pričom výber diplomatických partnerov a záväzkov odzrkadľuje stratégiu a víziu lídra týkajúcu sa úlohy jeho krajiny vo svete.

- **Ideológia**

Ideológia označuje súbor presvedčení alebo vzájomne prepojených koncepcií, ktoré zastáva určité spoločenstvo a ktoré sa týkajú rozdelenia moci v spoločnosti, historických perspektív, efektívneho riadenia štátu, ekonomických systémov a špecifického spôsobu života. Pri presadzovaní národných záujmov a zdôvodňovaní politiky štáty alebo aliancie často využívajú ideologické princípy. Niekedy môže ideológia slúžiť ako poháňač medzinárodných konfliktov. Príkladom môže byť studená vojna medzi USA a Sovietskym zväzom, ktorá bola poháňaná ideologickými nezhodami.

- **Členstvo v medzinárodných organizáciách**

Účasť v medzinárodných organizáciách má významný vplyv na formuláciu a smerovanie zahraničnej politiky národa. Medzinárodné organizácie aktívne formujú a ovplyvňujú zahraničnú politiku štátov prostredníctvom lobistických aktivít a politických odporúčaní. Účasť v bezpečnostne orientovaných organizáciách, ako sú vojenské aliancie alebo regionálne bezpečnostné fóra, môže ovplyvniť obrannú politiku národa. Členské štáty často súhlasne koordinujú svoje bezpečnostné stratégie a môžu byť povinné poskytnúť si vzájomnú podporu v prípade hrozby bezpečnosti.

- **Prírodné zdroje**

Prítomnosť a dostupnosť prírodných zdrojov poskytuje štátom významný vplyv. Autor Eze tvrdí vo svojej práci že „čím väčšie sú prírodné zdroje štátu, tým väčší je jeho vplyv v medzinárodných záležitostiach, keďže tieto zdroje posilňujú jeho vyjednávaciu silu.“⁶ Avšak je dôležité spomenúť, že samotná dostupnosť zdrojov ešte nemusí viesť k tomu aby štát disponoval silou, dôležitý je aj rozvoj technológií a výrobných kapacít. Príkladom môžu byť africké štáty, ktoré majú dostatok prírodných zdrojov, nemajú však potrebné technológie na ich spracovanie.

V nasledujúcej časti práce sa budeme venovať štyrom determinantom, ktoré považujem za zásadné pri formovaní a ovplyvňovaní zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Tieto determinanty sú významné najmä v kontexte, kde Slovenská republika pôsobí ako malý štát, demokratická entita, štát umiestnený medzi veľmocami a štát ako člen v medzinárodných organizáciách. Každý z týchto aspektov prináša svoje vlastné výzvy a možnosti v oblasti medzinárodnej politiky.

1.1 Slovensko ako malý štát v medzinárodnom prostredí

Pojem malých štátov nie je striktne definovaný, na ich kategorizáciu sa používajú rôzne kvantitatívne a kvalitatívne prístupy. Kvantitatívne definície berú do úvahy faktory, ako sú demografické, geografické alebo ekonomické podmienky, zatiaľ čo kvalitatívne definície sa zameriavajú na vnímanú zraniteľnosť v nerovných vzťahoch.⁷ Štúdium diplomacie

---

⁶ Eze, Malachy Chukwuemeka, The political economy of conflict resolution in a natural resource economy: The case of Nigeria's Niger Delta, Academic Journals, 2011, s.1 , ISSN: 1996-0832

⁷ Diplomacy.edu, Diplomacy of small states [online]. [cit. 03.03.2023] Dostupné na Internete: <https://www.diplomacy.edu/topics/diplomacy-of-small-states/>

malého štátu zahŕňa širokú škálu možností zahraničnej politiky a diplomatických metód, pričom skúma, ako malé štáty riešia rozvojové a bezpečnostné výzvy a prekonávajú počiatočné prekážky. Charakteristiky ako otvorenosť, izolácia, odolnosť, slabosť a závislosť formujú zapojenie malých štátov do medzinárodného systému a prispievajú k ich vnímanej zraniteľnosti. Ekonomická otvorenosť, závislosť od strategického dovozu a vývozu a náchylnosť na vonkajšie ekonomické šoky sú kľúčovými faktormi pri definovaní ich zraniteľnosti.

„Malý štát je štát, ktorého geografické, ekonomické alebo demografické podmienky prispievajú k vnímanej slabosti a zraniteľnosti. v medzinárodnom prostredí. Malý štát môže byť vnútorne robustný, ale zvonka je zraniteľný.“⁸

Obrázok 1: Zoznam malých štátov sveta

AFRICA	EUROPE	LATIN AMERICA AND THE CARRIBEAN	ASIA AND PACIFIC
Botswana	Armenia	Antigua and Barbuda	Afghanistan
Benin	Bahrain	The Bahamas	Armenia
Burundi	Bosnia and Herzegovina	Barbados	Bhutan
Cape Verde	Croatia	Belize	Brunei
Central African Republic	Cyprus	Costa Rica	Cooks Island*
Congo	Denmark	Cuba	Fiji
Comoros	Estonia	Dominica Republic	Jordan
Djibouti	Finland	Georgia	Kiribati
Equatorial Guinea	Iceland	Grenada	Kyrgyz Republic
Eritrea	Ireland	Guyana	Lao
Gabon	Kosovo	Honduras	Lebanon
The Gambia	Lithuania	Jamaica	Maldives
Ghana	Luxembourg	The Nicaragua	Marshall Islands
Guinea	Macedonia	Panama	Micronesia
Guinea-Bissau	Malta	Paraguay	Mongolia
Lesotho	Moldova	St Kitts and Nevis	Nauru
Liberia	Norway	St Lucia	Nepal
Madagascar	Slovak Republic	St Vincent and the Grenadines	Niue
Malawi	Slovenia	Suriname	Oman
Mauritania	Switzerland	Trinidad and Tobago	Papua New Guinea
Mauritius		Uruguay	Palau
Mozambique			Samoa
Namibia			Singapore
São Tomé and Principe			Solomon Islands
Seychelles			Tajikistan
Sierra Leone			Tonga
Swaziland			Turkmenistan
Somalia			United Arab Emirates
South Sudan			Qatar
Togo			Tuvalu
Zimbabwe			Timor-Leste
			Uzbekistan
			Vanuatu
			Vietnam
			Yemen

Zdroj: MUSHELENGA Peya - VAN WYK Jo-Ansie, The diplomacy of small states in the international political system [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na internete:

file:///C:/Users/alex/Downloads/admin,+Journal+manager,+mushelenga_ diplomacy_2017%20(1).pdf

⁸ Diplomacy.edu, Diplomacy of small states [online]. [cit. 03.03.2023] Dostupné na Internet: <https://www.diplomacy.edu/topics/diplomacy-of-small-states/>

Podľa štatistického úradu SR je rozloha Slovenskej republiky jemne nad 49 mld. m² a stav trvalo bývajúceho obyvateľstva je 5,4 milióna.⁹ Malé štáty, ako je aj v rámci Európskej únie Slovensko, nemôžu efektívne existovať izolovane v politickej, bezpečnostnej a ekonomickej sebestačnosti. Krajiny vstupujú do závislého postavenia, ak ich závislosť je jednostranná alebo ak vypadnú zo svetového hospodárskeho systému. Úspešnejšie sú tie krajiny, ktoré spolupracujú s viacerými štátmi, pôsobia v mnohostranných vzťahoch a sú súčasťou globálnych a regionálnych sietí svetového hospodárstva. V súčasných podmienkach medzinárodnej ekonomickej globalizácie je nemožné pre krajinu dosiahnuť ekonomickú sebestačnosť, preto politická elita musí podporovať integráciu do medzinárodného hospodárskeho systému s dôrazom na ekonomickú spoluprácu a účasť na medzinárodnom obchode. To isté platí aj v oblasti bezpečnosti, kde malé štáty, kvôli svojej obmedzenej fyzickej sile, potrebujú zaručiť svoju vonkajšiu aj vnútornú bezpečnosť formou integrácie do existujúcich bezpečnostných zoskupení, s ktorými zdieľajú podobné záujmy a kultúrno-politické hodnoty.¹⁰ Veľkosť Slovenskej republiky ovplyvňuje jej zahraničnú politiku napríklad z hľadiska obmedzeného vojenského potenciálu a ekonomických prostriedkov. S obmedzenými vojenskými zdrojmi Slovensko nie je schopné spoľahnúť sa na svoju samostatnú obranu v prípade konfliktu a namiesto toho sa musí spoliehať na multilaterálnu spoluprácu a diplomatické prostriedky na riešenie konfliktov. Vojenská sila krajiny je často limitovaná nielen kvôli veľkosti, ale aj kvôli ekonomickým obmedzeniam, čo znamená, že Slovensko sa musí spoliehať na aliancie, ako je napríklad NATO, aby zabezpečilo svoju bezpečnosť. Táto závislosť na medzinárodných spojeniach ovplyvňuje rozhodovacie procesy týkajúce sa vojenských operácií a stratégií. Vzhľadom na svoju veľkosť sa Slovenská republika prikláňa k členstvu v regionálnych blokoch alebo medzinárodných organizáciách, ako napríklad Európska únia (EÚ), NATO, V4. Tieto aliancie poskytujú Slovensku bezpečnostnú istotu a umožňujú jej participovať na rozhodovacích procesoch, kde malý štát môže lepšie presadzovať svoje záujmy. Malé štáty majú vo všeobecnosti tendenciu uprednostňovať multilaterálne organizácie, pretože pomáhajú zmiernovať nerovnováhu moci

---

⁹ Statdat.statistics.sk, Hustota obyvateľstva - SR, oblasti, kraje, okresy, mesto, vidiek [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internete: [http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID\(%22i0002C1D5091C42EBBE6186087F5F6CF7%22\)&ui.name=Hustota%20obyvate%20C4%BEstva%20-%20SR%20oblasti%20kraje%20okresy%20mesto%20vidiek%205Bom7015rr%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i0002C1D5091C42EBBE6186087F5F6CF7%22)&ui.name=Hustota%20obyvate%20C4%BEstva%20-%20SR%20oblasti%20kraje%20okresy%20mesto%20vidiek%205Bom7015rr%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk)

¹⁰ DULEBA, A. - LUKÁČ, P. - WLACHOVSKÝ, M. Zahraničná politika Slovenskej republiky východiská, stav a perspektívy. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku – Friedrich Ebert Stiftung, 1998, s.11. ISBN 80-967745-4-9

medzi štátmi, znižujú náklady na diplomatické transakcie a ukladajú obmedzenia väčším štátom.

Dôležité je aj spomenúť záujem malých štátov vytvárať regionálne zoskupenia. Slovenská republika je napríklad súčasťou Vyšehradskej štvorky spolu s Maďarskom, Českou republikou a Poľskom. Účasť v tomto regionálnom zoskupení pomáha Slovenskej republike posilniť svoj vplyv v otázkach týkajúcich sa nielen regiónu, ale aj medzinárodného spoločenstva. Hospodárske výhody sú rovnako dôležité, keďže spolupráca v rámci Vyšehradu prispieva k podpore obchodu, investícií a rozvoja infraštruktúry, čím prispieva k celkovej prosperite regiónu. Kolektívna diplomacia hrá taktiež kľúčovú rolu pri posilňovaní slovenského hlasu na medzinárodnej scéne. Účasť vo Vyšehradskej skupine umožňuje Slovensku spojiť diplomatické zdroje a aktívne sa angažovať v kolektívnej diplomacii na riešenie spoločných výziev a presadzovanie zdieľaných hodnôt. Tento zjednotený prístup zvyšuje viditeľnosť a vplyv každého členského štátu vrátane Slovenska. Z diplomatického hľadiska sa totiž malé štáty stretávajú s ťažkosťami pri vytváraní rozmanitých a schopných diplomatických síl. Ich obmedzené zdroje bránia vytváraniu kvalifikovaného ľudského kapitálu určeného na formovanie zahraničnej politiky a účasť na rokovaníach. Podobnú situáciu zažila aj Slovenská republika po rozpade Československa, kedy musela založiť svoje vlastné ministerstvo zahraničných vecí, získať skúsených diplomatov a rozhodnúť o tom, ako povedie svoju zahraničnú politiku. Korene toho problému nespočívali len vo výbere a nepripravenosti ľudí, ale aj v neexistencii pevného systému riadiaceho fungovanie zahraničnej služby. Slovenská republika nedokázala dostatočne kvalitne vybaviť svoje inštitucionálne zabezpečenie v oblasti zahraničnej politiky. Hoci bola schopná vytvoriť formálne štruktúry, nedokázala adekvátne obsadiť tieto pozície kvalifikovaným personálom a vytvoriť vhodné vnútorné podmienky pre nezávislé fungovanie ministerstva zahraničných vecí pri vykonávaní zahraničnej politiky štátu.¹¹

S úmyslom dosiahnuť lepšie a jasnejšie popísanie vplyvu veľkosti štátu na jeho zahraničnú politiku som vypracovala SWOT analýzu. SWOT analýza je nástroj, ktorý pomáha systematicky zhodnotiť silné a slabé stránky, príležitosti a hrozby v danom kontexte. V prípade, keď sa snažíme porozumieť, ako veľkosť štátu ovplyvňuje jeho zahraničnú politiku, SWOT analýza môže byť užitočným nástrojom na identifikovanie kľúčových faktorov. SWOT analýza

---

¹¹ DULEBA, A., LUKÁČ, P., WLACHOVSKÝ, M. Zahraničná politika Slovenskej republiky východiská, stav a perspektívy. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku – Friedrich Ebert Stiftung, 1998, s.14. ISBN 80-967745-4-9

je zameraná na silné a slabé strany, príležitosti a hrozby z pohľadu malého štátu v medzinárodnom prostredí:

Tabuľka 1: SWOT Analýza z pohľadu malého štátu v medzinárodnom prostredí

Silné stránky:	Slabé stránky:
Flexibilita a rýchlosť: Malé štáty môžu byť flexibilnejšie a rýchlejšie v rozhodovacích procesoch, čo im umožňuje prispôbiť sa rýchlym zmenám v medzinárodnom prostredí	Obmedzené zdroje: Menšie štáty môžu čeliť obmedzeným ekonomickým a vojenským zdrojom, čo môže ovplyvniť ich schopnosť presadzovať si svoje záujmy na medzinárodnej úrovni.
Lepšia koordinácia: Menšie vládne štruktúry umožňujú malým štátom efektívnejšie koordinovať svoje diplomatické snahy.	Menší vplyv: Malé štáty môžu čeliť menšiemu vplyvu na svetovej scéne v dôsledku svojej veľkosti.
Príležitosti:	Hrozby:
Regionálna spolupráca: Malé štáty môžu využívať regionálne spolupráce na posilnenie svojho vplyvu a získavanie podpory od susedných krajín.	Závislosť na väčších aktéroch: Malé štáty môžu čeliť riziku závislosti od rozhodnutí väčších štátov alebo medzinárodných organizácií.
Multilateralizmus: Malé štáty dokážu efektívne využívať multilaterálne organizácie a medzinárodné právo na ochranu svojich záujmov a presadzovanie spravodlivejšieho globálneho usporiadania.	Bezpečnostné riziká: V dôsledku svojej veľkosti môžu byť menšie štáty náchylnejšie na väčšie bezpečnostné riziká.

Zdroj : Vlastne spracovanie na základe dlhodobého rešeršu k téme: Vplyv veľkosti štátu na jeho zahraničnú politiku

1.2 Vplyv ideológie na zahraničnú politiku štátu

Ideológia zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní zahraničnej politiky a kontakte s inými národmi. Počas histórie národných štátov ovplyvňovali medzinárodné vzťahy rôzne prevládajúce ideológie. Mocné štáty buď nadviazali spojenectvá s menšími štátmi, pričom sa pripojili k tým, ktorí zdieľali podobné ideológie, alebo sa slabšie štáty pripojili k väčším na základe ideologických, socio-kultúrnych, politických a ekonomických podobností. V 19. a 20. storočí boli ideológie ako marxizmus, fašizmus a dokonca aj nacizmus odhaľované ako ideológie, využívané výlučne ako nástroje na vytvorenie a udržanie hegemonie alebo na vzájomné konflikty v snahe ovládnuť globálne riadenie. Základné ideologické prístupy, ako sú nacionalizmus, realizmus, liberalizmus, marxizmus a konzervativizmus, poskytujú rôzne perspektívy na medzinárodné vzťahy a určujú prioritné ciele a hodnoty v zahraničnej politike. Nacionalizmus, ako politická ideológia, kladie dôraz na národný štát a jeho záujmy. Vlády s nacionalistickým zameraním často dbajú na ochranu suverenity a územnej celistvosti svojej krajiny, čo často formuje ich rozhodnutia v oblasti zahraničnej politiky.¹² Liberalizmus, ako politická ideológia, dáva prioritu slobode jednotlivca, demokracii a voľnému obchodu. Liberálne vlády sa môžu snažiť podporovať demokraciu a ľudské práva v zahraničí, ako aj presadzovať dohody o voľnom obchode. Ďalším príkladom môže byť marxizmus, ktorý zas zdôrazňuje úlohu triedneho boja a dôležitosť ekonomickej rovnosti. Vlády s marxistickým zameraním môžu preferovať podporu iných socialistických alebo komunistických krajín a aktívne sa angažovať v boji proti imperializmu.¹³

Smerovanie zahraničnej politiky SR sa v priebehu rokov menilo. V období keď ešte Slovenska republika neexistovala ale existovala Československa federácia bola federácia súčasťou sovietskeho sférického vplyvu a uplatňovalo politiku v súlade so sovietskymi záujmami. To zahŕňalo úzku spoluprácu so Sovietskym zväzom a podporu komunistických režimov v iných častiach sveta. Komunistický režim v Československu udržiaval ideologický odstup od krajín, ktoré boli označované ako "imperialistické", čiže predovšetkým od západných krajín, najmä od Spojených štátov. Slovenská republika od roku 1993, kedy vznikla po rozdelení Československa, viedla svoju zahraničnú politiku v snahe posilniť svoje medzinárodné postavenie a presadzovať svoje národné záujmy. Po vyhlásení nezávislosti sa Slovensko snažilo etablovať pevné diplomatické vzťahy s medzinárodným spoločenstvom

---

¹² STRAKA, L., Fenomén nacionalizmu v medzivojnovom období [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internetete: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak4/subor/Straka.pdf>

¹³KREJČÍ, O., Marxizmus a medzinárodná politika [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internetete: https://noveslovo.sk/c/Marxizmus_a_mezinarodni_politika?qt-najcitanejsie=1

a stalo sa členom mnohých medzinárodných organizácií. Kľúčovým momentom bolo vstúpenie do Európskej únie (2004) a Severoatlantickej aliancie (2009), čím SR posilnila svoje postavenie v európskom a transatlantickom kontexte. Zahraničná politika SR sa začala výrazne orientovať na euroatlantické vzťahy a spoluprácu s partnermi v rámci EÚ a NATO.

1.3 Geografická poloha a ako determinant zahraničnej politiky Slovenskej republiky

Slovensko, so svojou centrálnou polohou v Európe, prešlo bohatou históriou, ktorá výrazne formovala jeho postavenie v rôznych dejinných obdobiach. Územie dnešného Slovenska bolo historicky nárazníkovou zónou a miestom, kde sa stretávali rôzne mocenské záujmy. V období prvých storočí nášho letopočtu pôsobilo Slovensko ako rozhranie medzi rímskou Európou na juhu a barbarskou Európou na severe. Po príchode Slovanov a Avarov v 5. – 8. storočí sa územie stalo súčasťou západno-východnej duality, pričom mocenské a politické konflikty dosiahli vrchol počas existencie Veľkej Moravy a vzniku Uhorska v 9. – 10. storočí.¹⁴ Po prvej svetovej vojne a rozpade Rakúsko-Uhorska sa územie Slovenska stalo súčasťou Československa, získavajúc významnú geopolitickú polohu medzi Sovietskym zväzom a západnou Európou s Nemeckom. V roku 1939 vznikol samostatný Slovenský štát pričom sa stal nemeckým satelitom a do roku 1944 poslúchal jeho inštrukcie.¹⁵ Po druhej svetovej vojne sa obnovené Československo dostalo po mocenský vplyv Sovietskeho zväzu. Vytvorením dvoch mocenských blokov a rozdelením Európy železnou oponou sa zmenila situácia pre krajiny, ktoré sa teraz viac zaujímali o problémy spojené so Sovietskym zväzom. Československo sa ocitlo v okrajovej a nárazníkovej pozícii medzi Západnou Európou a Sovietskym zväzom, stávajúc sa faktickým vazalom Sovietskeho zväzu a súčasťou východnej Európy. Demokratizačný proces, ktorý sa udial v Európe na konci 20. storočia, viedol k ukončeniu studenej vojny a rozpadu Sovietskeho zväzu. Týmto vývojom dochádzalo k oslobodeniu od jeho nadvlády a po roku 1989 k obnoveniu demokratického Československého štátu. V dôsledku toho následne došlo k rozdeleniu a v roku 1993 vznikla samostatná Slovenská republika. Vstúpila do NATO v roku 2004 a neskôr aj do Európskej únie. Súčasná poloha na hranici s Ukrajinou a v schengenskom priestore od roku 2007 poskytla Slovensku strategický význam v rámci severného krídla NATO a spojenia s juhovýchodným

---

¹⁴ Spoznajslovensko.eu, História Slovenska [online]. [cit. 10.03.2023] Dostupné na Internete: <https://spoznajslovensko.eu/historia-slovenska/>

¹⁵ GURNÁK Daniel – BLAŽÍK Tibor – MÁRIÁSSYOVÁ Anna, Meniaca sa geopolitická poloha Slovenska [online]. [cit. 11.03.2023] Dostupné na Internete: https://www.regionalnageografia.sk/publikacie/pub/RDS/05_gurnak_blazik_mariassyova.pdf, s.36

krídlom. To posilnilo jeho úlohu v regionálnej a medzinárodnej geopolitickej štruktúre. Na základe popísaného textu môžeme sledovať ako geografická poloha ovplyvňuje zahraničnú politiku štátu a ako poloha Slovenska, ktorá sa nachádza medzi dvoma veľmocami ma vplyv na štát a jeho ideologické, vnútroštátne, spoločenské dianie.

1.4 Medzinárodné organizácie a ich vplyv na zahraničnú politiku štátu

Medzinárodné organizácie (MO) sa v oblasti medzinárodných vzťahov objavili pomerne nedávno, vznikli v devätnástom storočí a ich význam v priebehu dvadsiateho storočia narastal. V súčasnosti zohrávajú kľúčovú úlohu v širokom spektre otázok, od kontroly zbraní až po rybolovné zóny. Medzinárodné orgány so širokým záberom, ako je Organizácia Spojených národov (OSN) alebo Európska únia (EÚ), sa zaoberajú rôznymi témami, zatiaľ čo špecializované organizácie, ako je Medzinárodná organizácia práce (MOP) alebo Európska vesmírna agentúra (ESA), sa zameriavajú na špecifické oblasti. Niektoré organizácie, ako napríklad OSN, sa môžu pochváliť takmer univerzálnym členstvom, zatiaľ čo iné, ako napríklad EÚ, Africká únia (AÚ), Organizácia krajín vyvážajúcich ropu (OPEC), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Organizácia islamskej spolupráce (OIC), obmedzujú členstvo na základe kritérií, ako je geografia, hospodárstvo, kultúra alebo náboženstvo. Všetky tieto subjekty prispievajú k vytváraniu a presadzovaniu noriem a predpisov, ktorými sa riadia nadnárodné problémy, ako je zmena klímy, šírenie zbraní alebo terorizmus. Pochopenie súčasnej globálnej politiky bez zohľadnenia medzinárodných organizácií je prinajmenšom náročné. Autor Liďák vo svojej práci Medzinárodné vzťahy – medzinárodná politika definuje medzinárodnú organizáciu nasledovne: „Za medzinárodné organizácie považujeme tie medzinárodné inštitúcie, ktoré vznikli na základe medzinárodnej zmluvy uzatvorenej medzi najmenej tromi štátmi, majú istú medzinárodnoprávnu subjektivitu, majú trvalý charakter, disponujú vlastnými orgánmi a usilujú sa o dosiahnutie cieľov, ktoré majú vytýčené v zakladajúcej listine členskými štátmi. Majú istú vlastnú subjektivitu a môžu rokovať nielen s členskými štátmi, ale i s nečlenskými a inými medzinárodnými organizáciami.“¹⁶

Vedecká literatúra skúmajúca vplyv medzinárodných organizácií v rámci vládnych štruktúr prevažne zdôrazňuje ich funkciu sprostredkovateľov, ktorí sa zapájajú do širokej škály činností ako sú problematiky týkajúce sa hospodárskeho rastu, klímy, vzdelávania, zdravotnej

---

¹⁶LIĎÁK, Ján, Medzinárodné vzťahy - Medzinárodná politika, Bratislava: SOFA, 2000. s.180. ISBN 8085752700

starostlivosti a iných v rámci globálnych spoločenstiev. Tento vplyv je obzvlášť výrazný v demokratických štátoch, ktoré dodržiavajú zásady, ako je rovnaké zabezpečenie ľudských práv, systém voľného trhu, systém rôznych strán, dodržiavanie zásad právneho štátu a politické slobody pre všetkých. Na to, aby medzinárodné organizácie mohli účinne ovplyvňovať vládne politiky, musí štát udržiavať otvorenú a rôznorodú spoločnosť. Okrem toho neštátne subjekty uplatňujú svoj vplyv prostredníctvom účasti na návrhoch, vyhláseniach a správach, ktoré prispievajú k formulácii zákonov a predpisov daných štátov. MO zohrávajú kľúčovú úlohu pri rokovaniach o globálnych predpisoch, čo dokazuje ich účasť na poradenských službách týkajúcich sa právnej dokumentácie a dohľadu nad realizáciou projektov v organizáciách, ako je OSN.

Ďalším z prostriedkov ako medzinárodné organizácie ovplyvňujú dianie v medzinárodnom spoločenstve sú medzinárodné sankcie. Medzinárodné sankcie sa stali dôležitou súčasťou moderných medzinárodných vzťahov. Tieto donucovacie opatrenia sú implementované voči štátom, neštátnym subjektom alebo jednotlivcom, ktorí predstavujú riziko pre medzinárodný mier a bezpečnosť. Ich cieľom je ovplyvniť správanie cieľových entít, obmedziť ich manévrovaciu schopnosť alebo oslabiť ich pozíciu a verejne odsúdiť aktérov, ktorí predstavujú hrozbu pre medzinárodný mier a bezpečnosť. Sankcie sú v podstate preventívneho charakteru a ich použitie by malo byť primerané. Predstavujú alternatívu k použitiu ozbrojenej sily.¹⁷ Aby sa minimalizovali negatívne dôsledky pre tretie strany, sankcie sú čo najpresnejšie zacielené na konkrétne osoby alebo subjekty a musia vždy dodržiavať medzinárodné právo a ľudské práva. Príklady sankcií môžu zahŕňať ekonomické a obchodné obmedzenia (napríklad embargo na zbrane), finančné opatrenia alebo individuálne sankcie, ako napríklad zákaz vstupu do štátu alebo zmrazenie aktív. Práve Európska únia, Organizácia pre bezpečnosť a spolupráce v Európe (OBSE) a OSN patria medzi tri hlavné organizácie, ktoré ukladajú sankcie.

Európska únia ma viacero nástrojov na ovplyvňovanie Slovenskej republiky, najmä v oblasti ekonómie a politiky. Tieto nástroje zahŕňajú spoločnú obchodnú politiku, ktorá umožňuje EÚ vyjednávať obchodné dohody s inými krajinami. Ďalej môže EÚ využiť hrozbu pozastavenia prístupu k eurofondom ako tlakový prostriedok, aby Slovensko dodržiavalo zmluvné záväzky a politiky Únie. Okrem toho môže Európska centrálna banka svojimi

---

¹⁷ Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, International sanctions [online]. [cit. 13.03.2023] Dostupné na Internet: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/SancionesInternacionales.aspx>

rozhodnutiami o úrokových sadzbách a programoch kvantitatívneho uvoľňovania ovplyvniť hospodárstvo Slovenska. Ďalším dôležitým aktérom je Európska komisia, ktorá má právomoc monitorovať dodržiavanie právnych predpisov EÚ a iniciovať súdne konanie proti členskému štátu v prípade ich porušenia. Parlament EÚ, vrátane slovenských poslancov, tiež hrá dôležitú úlohu pri schvaľovaní legislatívy a rozpočtu Únie.

Príkladom hrozby sankcií Európskej únie voči Slovenskej republike môžu byť aj udalosti z februára 2024. Slovenskom rezonujú správy o tom, že kvôli schválenej novele Trestného zákona (momentálne je časť novely pozastavená, potom čo sa prezidentka SR obrátila na ústavný súd) môže prísť SR o financie z Európskej únie. Európska komisia (EK) vyjadrila vážne znepokojenie nad schválením novely Trestného zákona na Slovensku. V dvoch listoch adresovaných slovenskej vláde EK varuje pred možným zastavením financovania z EÚ v dôsledku porušenia európskeho práva. Hnutie Progresívne Slovensko informovalo vo februári 2024 o pozastavení hodnotenia štvrtej platby z Plánu obnovy pre Slovensko zo strany EK. Táto platba predstavuje viac ako 900 miliónov eur, o ktoré by Slovensko mohlo prísť.¹⁸ Hlavné výhrady Európskej komisie sa týkali právneho štátu, výdavkových limit (vláda porušila zákon o rozpočtových pravidlách a schválila rozpočet bez toho, aby boli limity jej súčasťou) a dôchodkových opatrení.

Ďalším prípadom ako EÚ vplývala na politiku Slovenskej republiky môže byť plnenie Maastrichtských kritérií pri vstupe SR do Eurozóny. SR musela pred vstupom do Eurozóny splniť 4 konvergenčné kritériá. Prvým je verejný deficit, ktorý nesmie presiahnuť 3 % HDP a verejný dlh nesmie prekročiť 60 % HDP alebo musí klesať. Druhým kritériom je inflácia, ktorá nesmie byť o viac ako 1,5 % bodu vyššia ako priemer troch krajín s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability. Tretím je stabilita dlhodobých úrokových sadzieb, ktoré nesmú prekročiť o viac ako 2 % body priemer troch krajín s najlepšimi výsledkami v cenovej stability. Posledným kritériom je stabilita výmenného kurzu, ktorý musí byť viazaný na mechanizmus výmenných kurzov ERM II a nesmie byť devalvovaný jednostranne, musí sa pohybovať v dohodnutom pásme a nesmú sa vyskytnúť vážne fluktuácie.¹⁹

---

¹⁸ Tvnoviny.sk, Eurokomisia pozastavuje hodnotenie 4. platby v pláne obnovy, môžeme prísť o milióny eur, tvrdia v PS [online]. [cit. 14.03.2023] Dostupné na Internete: <https://tvnoviny.sk/ekonomika/clanok/879603-eurokomisia-pozastavuje-hodnotenie-4-platby-v-plane-obnovy>

¹⁹ Európska únia, Podmienky prístupu k eurozóne: konvergenčné kritériá [online]. [cit. 14.03.2023] Dostupné na Internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/joining-the-euro-area/convergence-criteria/>

V nasledujúcej tabuľke budeme môcť vidieť že tieto Maastrichtské kritériá boli splnené a Slovenská republika mohla prijať euro.

Obrázok 2: Plnenie masstrichtských kritérií

	aktuálna hodnota (marec 2008)	referenčná hodnota	stav plnenia (marec 2008)
fiškálne verejný deficit	2,2 % HDP	3 % HDP	ÁNO
kritérium ¹⁾ verejný dlh	29,4 % HDP	60 % HDP	
miera inflácie (HICP)	2,2 %	3,2 %	ÁNO
dlhodobá úroková miera	4,5 %	6,5 %	ÁNO
nominálny výmenný kurz	účasť v ERM II od 28. 11 2005 ²⁾	účasť v ERM II dva roky bez výrazných napätí	ÁNO

Zdroj: Národná banka Slovenska, Analýza konvergencie slovenskej ekonomiky [online]. [cit. 14.03.2023]

Dostupné na Internete: https://nbs.sk/_img/documents/publik/analyza_konvergencie_

2 Cieľ práce, metódy a metodika práce

Primárnym cieľom predkladanej diplomovej práce je analýza zahraničnej politiky Slovenskej republiky po roku 1993. Téma tejto diplomovej práce predstavuje komplexnú problematiku, ktorá sa dá analyzovať z rôznych perspektív. Vzhľadom na rozsah práce sme sa však rozhodli sústrediť sa iba na konkrétnu časť zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Na dosiahnutie tohto cieľa sme si stanovili hlavný zámer práce, ktorým je podrobnejšia analýza a popis zahraničnej politiky Slovenskej republiky v kontexte vybraných medzinárodných organizácií.

Pre splnenie hlavného cieľa sme si stanovili nasledovné výskumné otázky:

- Čo ovplyvňujú zahraničnú politiku štátu a ako vybrané determinanty ovplyvnili zahraničnú politiku SR v skúmanom období?
- Aký bol vývoj zahraničnej politiky SR po vstupe do EÚ?
- Aký bol vývoj zahraničnej politiky SR po vstupe do NATO
- Aký bol vývoj zahraničnej politiky SR po vstupe do Vyšehradskej skupiny (V4)

Prvá časť diplomovej práce je venovaná teoretickým aspektom problematiky, kde analyzujeme determinanty, ktoré formujú zahraničnú politiku krajín. Špecificky sme sa sústredili na troje významných determinantov, ktoré podľa nášho pohľadu výrazne ovplyvňujú orientáciu zahraničnej politiky Slovenskej republiky. V tejto kapitole sme využili deskriptívnu metódu a aplikovali získané informácie konkrétne v kontext Slovenskej republiky. V prvej časti práce vychádzame primárne z odbornej literatúry rôznych odborníkov na medzinárodnú politiku ako napríklad Lid'ák, Duleba, Lukáč, Wlachovský, Gurňák, Blažík, Máriássyová, Mushelenga, Van Wyk, Hudson, Day a ďalší.

Druhá časť práce je venovaná praktickej časti v ktorej popisujeme zahraničnú politiku Slovenskej republiky po vstupe do vybraných medzinárodných organizácií (Európska únia, NATO, Vyšehradska štvorka) a približujeme významné udalosti, ktoré formovali Slovenskú republiku a jej smerovanie v rámci zahraničnej politiky. V tejto časti práce sme sa zamerali na konkrétne kroky a rozhodnutia, ktoré podnikla SR počas aktívneho pôsobenia v daných medzinárodných organizáciách a na kroky, ktoré vykonali medzinárodné organizácie a akým spôsobom to ovplyvnilo SR. V tejto časti práce sme uplatnili predovšetkým deskriptívnu a analytickú metódu. Ročenky Zahraničnej politiky Slovenskej republiky predstavovali kľúčové pramene našich informácií a poslúžili nám ako primárne dokumenty pre našu štúdiu. V práci sme takisto použili metódu syntézy, keďže boli potrebné spájať informácie

z jednotných zdrojov ako sú ročenky, odborná literatúra a odborné články a cieľom vystihnúť najdôležitejšie aspekty a udalosti zahraničnej politiky SR v rámci medzinárodných organizácií.

Celkovým cieľom tejto práce bolo detailne a komplexne analyzovať vybrané determinanty zahraničnej politiky Slovenskej republiky (SR) a podrobne opísať proces formovania tejto politiky v priebehu času v rámci medzinárodných organizácií. Zahraničná politika je kľúčovým aspektom fungovania každej krajiny, pretože ovplyvňuje jej postavenie a vzťahy s ostatnými štátmi. Okrem toho sme v práci stručne popísali vznik Slovenskej republiky po rozpadne Československej republiky. Celkovo sme sa snažili poskytnúť čitateľovi pohľad na komplexnosť a dynamiku zahraničnej politiky SR prostredníctvom podrobného rozboru zahraničnej politiky SR po roku 1993 až po súčasnosť.

3 Analýza zahraničnej politiky SR od rozpadu Československa po vstup do Európskej únie

3.1 Rozpad Československa

Rozpad federálneho štátu Československa bol komplexný proces, ktorý prebiehal v rokoch 1992/1993. Tento proces vyvrcholil vznikom dvoch nezávislých štátov a to Českej republiky a Slovenskej republiky. Úvodom do rozdelenia Československa bola federácia Československa od 1.1.1969, ktorá nastúpila po zániku unitárnej Československej socialistickej republiky. Federácia bola vyústením politických tendencií, ktoré sa na Slovensku pri politickom uvoľnení začiatkom roku 1968 vystupňovali. Spory medzi dvoma krajinami sa opäť objavili v roku 1990 vo forme takzvanej Pomlčkovej vojny o názve federácie. Český bývalý prezident tvrdí, že vyhrotenie národnostných vzťahov medzi krajinami možno pripísať ľuďom v okolí prvého prezidenta Českej republiky Václava Havla, ktorí sa podľa Klauza postarali o to aby bol zredukovaný zbrojný priemysel na Slovensku. Ďalším elementom rozpadu bola aj asymetria mnohých inštitúcií – napríklad v rámci federácie fungovala Československá televízia ale na Slovensku vznikala Slovenská televízia. Na Slovensku bol tiež plán na vznik Slovenskej polície, Slovenskej armády a Slovenskej národnej banky. Významným krokom ku rozdeleniu Česko- Slovenskej Federatívnej Republike bolo aj to že, v roku 1992 vyhrali voľby v Česku aj na Slovensku strany s opačnými názormi. V ČR to bola strana ODS (Občanská demokratická strana) s heslom spoločný štát alebo rozdelenie a na Slovensku HZDS (Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko) s požiadavkou „konfederácie alebo rozdelenie“. Kompletné rozdelenie federácie bolo vtedy prelínaním programov víťazných strán oboch národných štátov, pričom legitímnosť ich mandátu na rozdelenie federácie bola neskôr opakovane spochybňovaná. Už 8.júla 1992 sa stretli predsedovia slovenskej a českej vlády Vladimír Mečiar a Václav Klaus na brnenskej vile Tugendhat, kde sa dohodli na rozdelení federácie, pričom neskôr túto dohodu podpísali pri ďalšej schôdzi tamtiež dňa 26. augusta 1992. Ústava SR bola prijatá 1.septembra 1992 Národnou radou SR a 16. decembra 1992 prijala aj česká národná rada novú ústavu Českej republiky. Nasledovalo prijatie ústavného zákona č.541/1992 Zb., kt. obsahoval rozdelenie majetku medzi Českou republikou a Slovenskou republikou a jeho prechod na tieto dve nové štáty. Dňa 31. decembra 1992 federálne zhromaždenie uznieslo, že zanikne Česká a Slovenská

Federatívna Republika a že jej nástupníckymi štátmi bude Slovenská a Česká republika.²⁰ Jedným z dôvodov rýchleho rozdelenia Československej republiky bolo, že už v samotnom základe pri vzniku federácie v roku 1969 neboli naplnené očakávania, ktoré od nich slovenská strana mala. Teda v priebehu 20 rokov existencie federácie sa všetky dôležité rozhodnutia robili v Prahe, to znamená že sa rozhodovalo centrálné, napríklad aj o financovaní Slovenska a teda Slovensko nebolo spokojné s touto formou rozhodovania. Paradoxom však je že väčšina občanov bývalého Československa nebola za rozdelenie štátu. Všetky prieskumy, ktoré sa konali v rokoch 1990-1992 jasne ukazovali na to že väčšina občanov chcela pokračovať v spoločnom štáte. Aj toto bol jeden z dôvodov prečo Mečiar a Klaus obišli referendum, ktoré federálna ústava ustanovila ako jediný spôsob na rozdelenie republiky a presadili ústavný zákon o rozdelení na základe ktorého sa neskôr republika rozpadla. Späťne to môžeme analyzovať tak, že problémom nebol spoločný štát, ale jeho zdedení model, ktorý vytváral pocit vzájomného ukrivdenia. Model federácie bol postavený na komunistických základoch a nespĺňal demokratické princípy decentralizácie a kompetencií republík, čo viedlo k nezhodám a obvineniam jedného štátu voči druhému. S časovým odstupom môžeme skonštatovať že, k rozdelenie Československa by nevyhnutne došlo ale spôsob akým bolo toto rozdelenie vykonané bolo s rozpore s demokratickými princípmi, keďže rozhodnutie o rozdelení nebolo vykonané na základe referenda a teda neodpovedalo záujmom občanov.

3.2 Začiatok štátu a zahraničná politika Slovenskej republiky po roku 1993

Prvý január 1993 sa stál kľúčovým bodom v dejinách Slovenka, keď rozdelením ČSFR vznikla samostatná Slovenská republika. Na spoločnej schôdzi vlády SR a Národnej rady SR bolo prijaté poslanecké vyhlásenie o nezávislosti SR. Toto obdobie charakterizuje rýchle uznanie SR na medzinárodnej scéne, kedy ju viac ako 62 krajín diplomaticky uznalo počas prvých hodín jej existencie. V nasledujúcich týždňoch od vzniku sa stala Slovenská republiky členom viacerých medzinárodných organizácii ako je Severoatlantická rada pre spoluprácu (NACC), Svetová banka, OSN a UNESCO.

---

²⁰ Aktuality.sk, Rozpad Československa 1992 [online]. [cit. 27.11.2023] Dostupné na Internet: <https://www.aktuality.sk/clanok/210516/rozpad-ceskoslovenska-1992/>

Medzi prvé udalosti, ktoré výrazne ovplyvnili pôsobenie Slovenskej republiky na medzinárodnej scéne môžeme zaradiť tieto:

1. 1. januára 1993 - Vstup SR do Severoatlantickej rady pre spoluprácu (NACC).
2. 16. januára 1993 - SR prijali za člena Svetovej banky
3. 19. januára 1993 - Nezávislá SR sa stala členom OSN.
4. 9. februára 1993 - SR sa stala plnoprávnym členom UNESCO.²¹

Pre Slovensko ako malý štát bolo medzinárodne uznanie a zaradenie sa do medzinárodných spoločenstiev nevyhnutné v porovnaní s väčšími štátmi, pretože to výrazne ovplyvňovalo jeho hospodársku a bezpečnostnú sféru. Hoci Slovenská republika už fungovala ako samostatný štát, subjekt medzinárodného práva, a člen vybraných medzinárodných organizácií, iniciátori samostatnej SR nemali jasnú predstavu štátu a aké kroky by mali nasledovať pre jej suverénne fungovanie. Vo väčšine prípadov šlo len o kopírovanie zahraničnopolitických cieľov a programu federácie. Negatívny vplyv na začleňovanie sa Slovenskej Republiky do medzinárodných organizácií ako je OECD, EÚ a NATO mala práve Slovenská politická reprezentácia, ktorá nastúpila po parlamentných voľbách a nevyužila možnosť pokračovať v politickej a ekonomickej transformácii smerom na západ a smerom, ktorý by jej zabezpečil šance zapojiť sa do západných ekonomických a bezpečnostných štruktúr ako mala Česká republika, Poľsko a Maďarsko. Podľa programového vyhlásenia Slovenskej republiky v roku 1995 bolo hlavným cieľom SR členstvo v Severoatlantickej aliancii, ak sa však spätne pozrieme na politický vývoj a jednotlivé kroky, ktoré daná vláda svojho času konala môžeme vidieť, že politická realita do roku 1998 bola celkom iná. Politické rozhodnutia vládnej koalície HZDS-SNS-ZRS a jej lídra Vladimíra Mečiara, vyvolávali znepokojenie a čoraz ostrejšiu kritiku zo strany krajín euroatlantických zoskupení.²² Európska únia a Spojené štáty ostro kritizovali Vladimíra Mečiara za zablokovanie trestného stíhania v súvislosti so sabotážou referenda v máji a únosom Michala Kováča mladšieho v roku 1995, syna bývalého prezidenta Slovenskej republiky Michala Kováča. Mečiar argumentoval, že medzinárodné organizácie deformovali obraz o Slovensku, pretože brali do úvahy len názory opozičných skupín, a tým pádom mali o skutočnom dianí v krajine skreslené informácie. Slovenskej republike hrozilo, že vypadne

---

²¹ SME.SK, Chronológia desať rokov existencie samostatnej Slovenskej republiky [online]. [cit. 28.11.2023] Dostupné na Internete: <https://domov.sme.sk/c/768494/chronologia-desat-rokov-existence-samostatnej-slovenskej-republiky.html>

²² The Slovak Spectator, Slovak Premier maintains western criticism unfounded [online]. [cit. 28.11.2023] Dostupné na Internete: <https://spectator.sme.sk/c/20013468/slovak-premier-maintains-western-criticism-unfounded.html>

z integračných procesov, čo sa aj neskôr stalo keďže Slovenská politická reprezentácia sa rozhodla tieto varovania ignorovať. Ako výsledok toho bolo že SR bola diskvalifikovaná v prístupových procesoch do EÚ, NATO a OECD a následné zaostávanie za susednými krajinami Maďarskom, Českou republikou a Poľskom, keďže tieto krajiny boli prijaté do prístupových procesov. V období rokov 1994 – 1998 malo Slovensko u svojich zahraničných partnerov povest' problémovej krajiny s antidemokratickými tendenciami, povest' neželaného dieťaťa, neurčitého, nevypočítateľného partnera, ktorý môže byť zdrojom potenciálnych konfliktov.²³ Na Madridskom summite v roku 1997 bolo vyhlásené, že politika Vladimíra Mečiara v Slovenskej republike nie je prijateľná pre krajiny západnej Európy. Toto vyhlásenie bolo podporené uzneseniami o rozšírení prijatými medzinárodnými organizáciami, NATO a EÚ, čím sa vyslal jasný signál bývalým krajinám východného bloku, že existuje záujem o ich plnohodnotné členstvo. Na júlovom summite v Madride rozhodli vedúci predstavitelia členských krajín Severoatlantickej aliancie pozvať do aliancie tri postkomunistické krajiny - Českú republiku, Maďarsko a Poľsko, pričom Slovensko medzi pozvanými nebolo. Prognózy o rozširovaní EÚ naznačovali, že Slovensko nebude medzi prvými krajinami, ktoré budú rokovať o členstve. Napriek tomu, že bolo jasné, že Slovensko je porovnateľné so svojimi susedmi v ekonomickej a právnej oblasti, nedostatočná demonštrácia politickej vôle po demokracii v praxi bola označená ako prekážka pre jeho integráciu do NATO a EÚ. Napriek vyvíjanému úsiliu na jeseň 1997 Slovenská republika neuspela v integrácii do OECD, výrazne sa odlišujúc od svojich susedov. Premiér Vladimír Mečiar, napriek týmto neúspechom a medzinárodnej izolácii krajiny, prezentoval zahranično-politické úsilie svojej vlády pred voľbami v roku 1998 ako značné úspešné. V tomto období však zahraničie prestalo považovať V. Mečiara za perspektívneho politického partnera, sústredilo sa na nadchádzajúce parlamentné voľby a jasne dávalo najavo, že rozhodnutie o budúcnosti krajiny leží v rukách občanov.

Čo sa týka charakteristiky a predpokladov zahraničnej politiky Slovenskej republiky, tak ak sme už vyššie spomínali prvé roky 1993-1997 boli pre Slovensko obdobím vytvárania svojej zahraničnej politiky, pričom krajina musela zohľadňovať svoj nedávny vznik a neexistenciu dlhodobých tradícií vlastnej štátnosti, a teda aj neexistenciu zahraničnej politiky, ktorá je nevyhnutným prvkom nezávislého štátu. Proces vytvárania zahraničnej politiky bol ovplyvnený tromi hlavnými výzvami - získanie medzinárodného diplomatického uznania,

---

²³ Gallo, Ondrej. Dominanty a Determinanty zahraničnej politiky Slovenskej republiky [online]. [cit 12.1.2024] Dostupné na Internete: https://sjps.fsvucm.sk/Articles/02_1.pdf

vytvorenie inštitucionálneho rámca zahraničnej politiky a formulácia jej programu. Už v prvých rokoch svojej existencie získala Slovenská republika všeobecné medzinárodné uznanie a stala sa členom kľúčových medzinárodných organizácií. Týmto spôsobom sa pomerne rýchlo vyrovnala so svojimi bezprostrednými susedmi, ako sú Česká republika, Poľsko a Maďarsko, ktoré mali dlhšiu tradíciu v zahraničnej politike. Na rozdiel od ostatných krajín však SR čelila viacerým chybám nevyprofilovanosti politickej scény, neskúsenosti novovytvorenej štátnej správy a nedostatočnému inštitucionálnemu zabezpečeniu politiky v novom štáte. Slovenská elita sa takisto výrazne odlišovala od okolitých krajín, kde politické elity v Maďarsku a Poľsku uskutočnili demokratické zmeny s cieľom rýchlej integrácie na Západ. Naopak, slovenská elita sa viac sústredila na vnútornú moc, často v rozpore s integračnými cieľmi do európskych a transatlantických štruktúr. Nedostatok politickej vôle a nepochopenie významu zahraničnej politiky viedli k charakteru zahraničnej politiky SR, ktorý často odporoval integračným cieľom.

Jedným z hlavných nedostatkov zahraničnej politiky SR bola nefunkčnosť Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Ministerstvo nebolo schopné získať dostatočný počet ľudských zdrojov, resp. ich efektívne a dôsledne využiť. Slovenská republika od svojho vzniku v roku 1993 nedokázala jednoznačne identifikovať centrum, spôsob a osobnosti, ktoré formulovali základné línie a plánovali praktické kroky v oblasti zahraničnej politiky. V priebehu rokov 1993-1997 sa na ministerstve vystriedali 5 ministri a jedna ministerka, čo vyvolávalo obavy o stabilitu a kontinuitu v riadení inštitúcie. Táto neustála zmena vedenia spôsobovala komplikácie pri naviazaní dlhodobých zahraničnopolitických vzťahov s partnermi, pretože bolo nejasné, s kým konkrétne mali títo zahraniční partneri komunikovať a rokovať. Slabá pozícia ministra zahraničných vecí vo vláde a častá výmena funkcionárov mala negatívny vplyv na efektívnosť ministerstva a celkovú koordináciu zahraničnej politiky s ostatnými rezortmi a Národnou radou Slovenskej republiky. Ministerstvo zahraničných vecí SR vzniklo na báze Ministerstva medzinárodných vzťahov SR, ktoré bolo zriadené ešte v roku 1990 v podmienkach federácie. V rokoch 1990-1992 bola jeho aktivita zameraná na zastupovanie jeho záujmov pri rozvíjaní spolupráce s regiónmi – nie však vládami – iných štátov. Činnosť ministerstva bola v tomto období koordinovaná federálnym ministerstvom zahraničných vecí so sídlom v Prahe. Až od 1. januára 1993 bolo Ministerstvo medzinárodných vzťahov SR z čias

federácie transformované na ústredný orgán štátnej správy – Ministerstvo zahraničných vecí SR, – ktorému bola zverená zodpovednosť za výkon zahraničnej politiky samostatného štátu.²⁴

Aj vďaka princípu rozdelenia majetku medzi Českou republikou a Slovenskou republikou po rozdelení federácie v roku 1993, ktorý bol v pomere 2:1, malo Slovensko možnosť rýchlo otvoriť zastupiteľské úrady v 53 krajinách a 4 stále misie pri medzinárodných organizáciách. Napriek skúsenostiam a kvalitám mnohých slovenských diplomatov, ktorí predtým reprezentovali Československo, nová slovenská politická elita sa nezaujímala o ich služby. Tento postoj naznačuje nedostatok porozumenia celkovému významu zahraničnej politiky a podceňovanie hodnoty kvalitného diplomata, ktorý nie je len nástrojom politického ústredia. Nedostatočná politická vôľa a nepochopenie diplomatických záležitostí oslabilo schopnosť Slovenska efektívne využiť svojich diplomatov, čo ovplyvnilo kvalitu a smerovanie zahraničnej politiky v tomto období. Okrem problému s nedostatočným počtom kvalitných diplomatov bol problém aj v nestabilite novovybudovaných štátnych inštitúcií. Ministerstvo zahraničných vecí SR často nasledovalo iných domácich aktérov, konkrétne lobistických skupín blízkych vláde, ktoré presadzovali svoje osobité zahraničnopolitické záujmy. Týmto spôsobom domáci aktéri využívali ministerstvo na presadzovanie vlastných ekonomických záujmov v zahraničí. Táto dynamika bola jednou z hlavných príčin nepochopiteľnosti a nevyspytateľnosti slovenskej zahraničnej politiky v prvých rokoch jej existencie. Volebná kampaň pred parlamentnými voľbami v roku 1998 predstavila občanom dve alternatívy: bez Mečiara do euroatlantických štruktúr alebo s Mečiarom v politickej izolácii. Tým vznikla zaujímavá situácia, kedy vnútropolitická záležitosť, konkrétne parlamentné voľby, rozhodovala o zahranično-politickej orientácii krajiny. Občania Slovenska sa rozhodli, že rok 1998 bude kritickým bodom v zahraničnej politike krajiny, smerujúc k úspešnej integrácii do OECD, NATO a výraznému pokroku v integrácii do EÚ. 30. októbra 1998 sa stal slovenským premiérom líder druhej najsilnejšej strany vtedajšieho parlamentu – Slovenskej demokratickej koalície (SDK) Mikuláš Dzurinda.²⁵ Ako sme už vyššie spomínali Slovensko sa pod vedením premiéra Vladimíra Mečiara z Hnutia demokratické Slovensko (HZDS) dostalo do medzinárodnej izolácie a tak nová vláda čelila hneď niekoľkým výzvam – dobehnúť zaostávanie za ostatnými susednými krajinami v integrácii do európskych a transatlantických

---

²⁴ DULEBA, A., LUKÁČ, P., WLACHOVSKÝ, M. Zahraničná politika Slovenskej republiky východiská, stav a perspektívy. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku – Friedrich Ebert Stiftung, 1998, s.13. ISBN 80-967745-4-9

²⁵ SITA, Dzurindova vláda sa pred 21 rokmi ujala moci, éra Mečiara sa skončila [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <https://sita.sk/dzurindova-vlada-sa-pred-21-rokmi-ujala-moci-era-meciara-sa-skoncila/>

zokupení. Ďalšou dôležitou výzvou bolo napraviť reputáciu Slovenskej republiky v smere k zahraničiu a získať si ich dôveru. Slovenskej politickej reprezentácii sa podarilo získať podporu zahraničných partnerov a po summite EÚ v Helsinkách v decembri 1999, kde SR dostala oficiálne pozvanie na začatie vstupných rokovaní.²⁶ Slovenská republika jasne deklarovala svoj záujem stať sa členom NATO, počas obdobia Kosovskej krízy v marci – apríli 1999, kedy vláda SR otvorila vzdušný priestor pre lietadlá NATO a takisto cestne komunikácie pre pozemná transporty NATO. Týmto krokom SR deklarovala schopnosť spolupráce s NATO a preukázala schopnosť byť spoľahlivým partnerom.

Rada OECD pozvala SR za 30. člena OECD v júli 2000. Pozvánku Slovenskej republiky na členstvo v OECD v júli 2000 možno označiť za jeden z významných úspechov zahraničnej politiky v období od roku 1998 do 2002. Tento úspech nie je významný len pre samotné členstvo v organizácii, ale aj preto, že Slovensko tým vysiela jasný signál medzinárodnému spoločenstvu. Krajina ukazuje, že je vyspelou demokratickou entitou, ktorú treba brať do úvahy pri plánovaných rozšíreniach NATO a EÚ. 15. februára 2000 sa v Bruseli začali oficiálne rokovania o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie – tzv. Prístupová konferencia a následne na to 28. marca 2000 Ján Figel' (štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí SR a hlavný vyjednávač SR pre vstup do EÚ) odovzdal v Bruseli pozičné dokumenty na rokovania o vstupe Slovenska do EÚ.²⁷ V ďalšom období pokračovalo posilňovanie postavenia Slovenska v európskych medzinárodných vzťahoch, vrátane vzťahu s USA, a taktiež v stredoeurópskom regióne. Dôvodom bolo najmä upevňovanie intenzívnej diplomatickej aktivity spolu s pozitívnymi trendami domáceho vývoja.

V roku 2001 sa Slovenská republika naďalej zapájala do diania na medzinárodnej scéne a snažila sa odstrániť deficity demokracie. Slovenskej republike sa podarilo dohnať zaostávanie v integračných procesoch za ostatnými krajinami strednej a východnej Európy pričom kľúčovým legislatívnym opatrením bolo prijatie novely Ústavy Slovenskej republiky. Táto novela vytvorila právne predpoklady pre úspešné dokončenie integračného procesu a následné aktívne pôsobenie Slovenska v integračných zoskupeniach. Zahraničná politika v roku 2001 vychádzala z programového vyhlásenia vlády, ktoré ako základné priority zahraničnej politiky Slovenskej republiky stanovilo integráciu do Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj,

---

²⁶ Gallo, Ondrej. Dominanty a Determinanty zahraničnej politiky Slovenskej republiky [online]. [cit 12.1.2024] Dostupné na Internete: https://sjsps.fsvucm.sk/Articles/02_1.pdf

²⁷ TERAZ.SK, Referendum, rokovania a ratifikácia: Aká bola cesta Slovenska do EÚ? [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <https://www.teraz.sk/slovensko/vyberova-chronologia-pristupoveho-p/762089-clanok.html>

Európskej únie a Severoatlantickej aliancie. V roku 2001 dosiahla Slovenská republika v zahraničnej politike významné pokroky, najmä v súvislosti s Európskou úniou (EÚ).²⁸ V prvom polroku, počas švédskeho predsedníctva EÚ, úspešne otvorila všetky zvyšné negociačné kapitoly na rokovaníach a predbežne uzavrela deväť z nich. Tým sa stala prvou krajinou tzv. Helsinskej skupiny, ktorá dosiahla úroveň krajín tzv. Luxemburskej skupiny, ktoré začali rokovania už v roku 1998. Počas belgického predsedníctva neskôr v roku 2001 Slovensko uzavrelo ďalšie tri kapitoly, čím sa celkový počet predbežne uzavretých negociačných kapitol dostal na 22 z celkových 29.²⁹ Vďaka uplatňovaniu princípu diferenciacie a úspešnému postupu ďalších krajín tzv. Helsinskej skupiny sa rozdiel medzi obidvoma skupinami kandidátskych krajín úplne zrušil. Rok 2001 bol významný aj tým, že rokovania s EÚ prešli do novej fázy, kde boli predložené kapitoly, na ktoré obe strany požadovali uplatnenie prechodných období. Summity EÚ v Göteborgu a Laekene v roku 2001 mali výrazný vplyv na rozširovacie plány. Závery švédskeho predsedníctva určili dva kľúčové termíny: rok 2002 ako dobu, kedy majú najlepšie pripravené krajiny ukončiť prístupové rokovania, a rok 2004, kedy by sa občania týchto krajín mohli zúčastniť volieb do Európskeho parlamentu ako členovia Únie. Na záver belgického predsedníctva bola Slovenská republika vymenovaná ako jedna z desiatich kandidátskych krajín, ktoré by mali dosiahnuť svoje integračné ambície v tomto časovom rámci. Slovenská republika spravila tiež výrazný krok aj smerom k členstvu v NATO. Implementovala Akčný plán pre členstvo vo všetkých piatich kapitolách a spravila posun pri reštrukturalizácii ozbrojených síl. V roku 2001 bola SR považovaná za jedného z najväznejších kandidátov na získanie pozvania k rokovaniam o vstup do NATO na pražskom summite. V roku 2002 Slovenská republika úspešne naplnila stanovené ciele v rámci svojej európskej integrácie. Na decembrovom zasadnutí Európskej rady v Kodani dokončila prístupové rokovania, otvorila cestu k podpisu prístupovej zmluvy a jej následnej ratifikácii a priblížila sa k plnému členstvu v Európskej únii. Októbrová Pravidelná správa Európskej komisie potvrdila, že Slovensko splnilo politické a ekonomické kritériá, dosiahlo pokrok v makroekonomickej stabilizácii a ekonomickej reforme.³⁰ Správa tiež informovala že SR bola jednou z dvoch kandidátskych krajín, ktorá naplnila svoje ciele stanovené v Zameraní

---

²⁸ Úrad vlády Slovenskej republiky, Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf?csrt=11146493230574277179

²⁹ Mepforum.sk, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR za rok 2001 a zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2002 [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <http://mepoforum.sk/wp-content/uploads/2015/01/plnenie-2001-a-zameranie-ZP-SR-2002.pdf>

³⁰ Misia SR pri ES, Pravidelná správa Európskej komisie na Slovensko za rok 2002 [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <https://mpc-edu.sk/sites/default/files/rocepo-dokumenty/vseobecne-informacie/dokeu003.pdf>

zahraničnej politiky SR na rok 2002. Upozornila však na oblasti voči ktorým treba zvýšiť pozornosť a tým boli vymáhateľnosť práva, boj proti korupcií a zvyšovanie administratívnych kapacít. Kľúčovým momentom boli rokovania na mimoriadnom summite Európskej rady v Bruseli v októbri 2002, kde boli definované pozície EÚ v senzitívnych otázkach finančného balíčka. V novembri sa uskutočnili intenzívne rokovania medzi EÚ a prístupujúcimi krajinami, s konečným schválením na decembrovom summite v Kodani. Slovenská republika dohodla s EÚ pozitívnu rozpočtovú situáciu v roku 2004 a akceptovateľné podmienky týkajúce sa práv, záväzkov, priamych platieb a kvót. Rovnako začala vláda Slovenskej republiky v roku 2002 realizovať externú integračnú komunikačnú stratégiu s cieľom zvýšiť informovanosť v členských krajinách o pripravenosti Slovenska na členstvo v EÚ a efektívne reagovať na obavy a pochybnosti súvisiace so vstupom SR do EÚ. Slovenská republika zaznamenala pokrok aj smerom k členstvu v NATO. Na novembrovom summite v Prahe získal SR pozvánku do Severoatlantickej aliancie a začala tak prístupové rokovania do tejto organizácie. Čo sa týka organizácie OECD, SR bola v roku 2002 jej členom už druhý rok a krajine sa do nej podarilo úspešne začleniť. Slovenskí odborníci aktívne participovali na aktivitách 140 výborov a pracovných skupín OECD. Viac ako sto delegácií z ústredných orgánov štátnej správy aktívne prispelo na jednotlivých fórach. Slovenská republika sa tak za dva roky od vstupu plne začlenila ako partner medzi najvyspelejšími krajinami sveta v rámci OECD.

Do roku 2003 si Slovenská republika stanovila za hlavný cieľ svojej zahraničnej politiky dokončiť proces pristúpenia a ratifikovania Zmluvy o pristúpení SR, pripravujúc sa tak na plné členstvo v EÚ od 1. mája 2004. Pred podpisom prístupovej dohody dochádzalo k uzávierke jej textu a formálnemu schváleniu. Európska komisia 19. februára vyjadrila súhlas so vstupom 10 nových krajín do EÚ. Európsky parlament 9. apríla schválil vstup SR do Únie a následne na to Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy schválila vstup nových krajín do EÚ. Návrh Zmluvy o pristúpení bol 10. apríla schválený vo vláde SR a podpísaný 16. apríla 2003 v Aténach.³¹ Následne sa začal ratifikačný proces v členských a prístupujúcich krajinách EÚ. V priebehu tohto obdobia Slovensko predstavilo Európskemu parlamentu informácie o boji proti korupcii, organizovanému zločinu a koncepcii politiky pre integráciu rómskych komunít, čo bolo požadované inštitúciami EÚ na celkové posúdenie pripravenosti SR na vstup do EÚ. Tieto oblasti a aj pripravenosť na čerpanie fondov EÚ a administratívne kapacity boli

---

³¹TERAZ.SK, Referendum, rokovania a ratifikácia: Aká bola cesta Slovenska do EÚ? [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <https://www.teraz.sk/slovensko/vyberova-chronologia-pristupoveho-p/762089-clanok.html>

predmetom rokovaní medzi predstaviteľmi SR a partnermi v EÚ. Ministerstvo zahraničných vecí SR aktívne prispelo do kampane pred referendum o vstupe SR do EÚ v máji 2003, ktoré úspešne potvrdilo vysokú podporu integrácii do EÚ s hlasovaním za vstup 92,46% voličov.³² Národná rada SR následne schválila Zmluvu o pristúpení 1. júla a prezident SR R. Schuster ju 26. augusta slávnostne podpísal. Ratifikačný proces zo strany SR bol oficiálne ukončený 9. októbra 2003, keď bola ratifikačná listina uložená u depozitára v MZV Talianskej republiky. Európska komisia zverejnila 5. novembra 2003 súhrne monitorovacie správy o pripravenosti prístupujúcich krajín na členstvo v EÚ. SR, spolu s ostatnými prístupujúcimi krajinami, neboli hodnotené v kontexte plnenia kodanských kritérií, ale skôr z hľadiska splnenia negociačných záväzkov. Oproti predchádzajúcim pravidelným správam boli tieto monitorovacie správy technickejšie. Kapitoly *acquis*, ktorých bolo celkovo 29 (a v rámci nich 140 sektorov), boli rozdelené do troch kategórií: oblasti s vysokým stupňom súladu s *acquis*, oblasti, kde krajina len čiastočne plní svoje záväzky a vyžaduje sa zvýšené úsilie na dokončenie prípravy na členstvo, a oblasti, kde má Európska komisia vážne obavy a je potrebné prijať naliehavé opatrenia na dosiahnutie pripravenosti k dátumu vstupu. Výsledky hodnotenia SR ukázali, že zo 140 sektorov bolo 99 hodnotených v prvej kategórii (71%), 37 v druhej kategórii (26%) a 4 v poslednej kategórii (3%).³³ V tejto poslednej kategórii, kde bolo potrebné prijať naliehavé opatrenia, sú zahrnuté štyri oblasti v dvoch kapitolách: hospodárska súťaž (dodržiavanie podmienok prístupovej zmluvy v oceľarskom sektore - výrobné limity pre U.S. Steel) a kapitola poľnohospodárstvo (vytváranie Platobnej agentúry, implementácia Integrovaného administratívneho a kontrolného systému, ochrana verejného zdravia). V tomto období mala Slovenská republika štatút aktívneho pozorovateľa prostredníctvom účasti na výboroch, komisiách a pracovných skupinách. Slovenská zástupcovia mali možnosť na týchto zasadnutiach zaujímať stanoviska, vyjadrovať sa a predkladať návrhy, čím sa pripravovali na plnohodnotné členstvo. Pre MZV to znamenalo účasť na práci príslušných pracovných skupín v oblasti vonkajších vzťahov a spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, Politického a bezpečnostného výboru, Výboru stálych zástupcov, Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, Európskej rady a ďalších fór a stretnutí. Slovenská republika zaznamenala v roku 2003 značný kvalitatívny posun aj vo vzťahu so Severoatlantickou

---

³² NRSR, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2003 a zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2004 [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: [file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20(4).pdf)

³³ NRSR, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2003 a zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2004 [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: [file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20(4).pdf)

alianciou. SR sa zúčastnila na Pražskom summite NATO v novembri 2002, na ktorý bolo pozvaných celkovo 7 krajín a cieľom začať rozhovory o pristúpení k Severoatlantickej zmluve. Po ukončení dvoch kôl formálnych prístupových rozhovorov v decembri 2002 Slovensko vytvorilo Časový plán pre ukončenie reforiem po konzultáciách s NATO. Tento časový plán mal určiť konkrétne kroky a pripraviť SR na členstvo v aliancii ako aj časový rámec naplnenia týchto krokov. Dokument reprezentuje národný politický záväzok SR pokračovať v reformách aj po získaní členstva v NATO de jure. Po odovzdaní Letter of Intent podpísali členské krajiny NATO dňa 26. marca 2003 Protokol o pristúpení k Severoatlantickej zmluve.³⁴ Od momentu podpísania protokolu sa SR zúčastňovala na prakticky všetkých výboroch a orgánoch Aliancie, vrátane najvyššieho stáleho orgánu NATO. Od júna 2003 sa SR zúčastňovala zasadnutí Severoatlantickej rady na úrovni ministrov obrany a od decembra 2003 už aj zasadnutí na úrovni ministrov zahraničných vecí. Druhý polrok 2003 tak znamenal významnú zmenu postavenia a spôsobu komunikácie Slovenska s NATO, pričom jeho status sa transformoval z partnerského na de facto členský. Po podpise Protokolu o pristúpení k Severoatlantickej zmluve začala Slovenská republika v realizácii vnútroštátnych ratifikačných krokov Severoatlantickej zmluvy. Dňa 10. apríla 2003 schválila Národná rada SR zmluvu a prezident SR následne podpísal ratifikačné listiny 14. apríla 2003. Splnením týchto krokov sa Slovenská republika pripravila na výzvu generálneho tajomníka NATO o odovzдание listín o pristúpení k Severoatlantickej zmluve deponitárovi zmluvy, teda vláde USA.

3.3 Zahraničná politika po vstupe do EÚ a NATO (2004-2023)

Rok 2004 označuje historický vstup Slovenskej republiky do Európskej únie a NATO, pričom táto transformácia nevyhnutne ovplyvnila slovenskú zahraničnú politiku. Zmena v zahraničnej politike krajiny však nastávala postupne a nie v jednom presne určenom okamihu. Preto nejde o radikálnu zmenu v zahraničnej politike SR v deň vstupu do EÚ a NATO. Príprava na vstup do týchto organizácií prebehla niekoľko rokov a intenzifikovala sa po obdržaní pozvánky. Tento proces si vyžiadala tiež zblíženie postojov a stanovísk s partnermi v oboch organizáciách. Hlavným bodom transformácie v zahraničnej politike SR v súvislosti s vstupom do EÚ a NATO je posilnenie významu multilaterálnej politiky a vzťahov.

---

³⁴ NRSR, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2003 a zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2004 [online]. [cit. 16.01.2024] Dostupné na Internetе: [file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20(4).pdf)

3.3.1 Vývoj zahraničnej politiky po vstupe do EÚ (v rámci EÚ)

Slovenska republika sa od 1. mája 2004 v plnej miere angažuje na činnosti všetkých orgánov EÚ a je plnohodnotným členom Európskej únie. Rada EÚ pôsobí ako kľúčový orgán pre rokovanie na úrovni členských štátov. Zástupcovia členských štátov sa zúčastňujú na rokovaní Rady EÚ, a majú možnosť komunikovať o svojich záujmoch v rámci pracovných skupín, výborov a ministerských rád. V oblasti všeobecných záležitostí bolo hlavnými témami príprava zasadnutí Európskej rady a vypracovanie horizontálnych programových dokumentov, ako napríklad Operačný program Rady. Pre Slovensko predstavovala jednu z kľúčových oblastí tejto agendy Finančná perspektíva na obdobie 2007 – 2013, ktorá sa začala prípravou v druhej polovici roku 2004. Cieľom príspevkov Slovenskej republiky bolo hájanie národných záujmov v súvislosti s budúcim financovaním EÚ, pričom táto téma mala dominovať najmä v roku 2005, keď sa očakávala politická dohoda medzi všetkými členskými štátmi. Počas holandského predsedníctva EÚ v druhom polroku 2004 vystúpil predseda vlády Slovenskej republiky ako jeden z kľúčových rečníkov na novembrovom summite EÚ, ktorý sa venoval otázkam Lisabonskej stratégie a skúsenostiam z jej uplatňovania na Slovensku. Jeho vystúpenie vyzdvihlo Slovensko ako príklad krajiny, ktorá úspešne pokračuje v hospodárskych reformách. Po vstupe krajiny do EÚ sa Slovensko stretlo s potrebou stanovenie postojov v legislatívnom návrhu Európskej komisie. Ministerstvo zahraničných vecí SR vypracovalo dokument s názvom "Mechanizmus spolupráce medzi Národnou radou Slovenskej republiky a vládou Slovenskej republiky pri tvorbe stanovísk k legislatívnym návrhom Európskej komisie v podmienkach Slovenskej republiky."³⁵ Tento materiál, schválený vládou SR po dohode s Národnou radou (konkrétne Výborom NR SR pre európske záležitosti), predstavuje modelový rámec spolupráce a rozdeľovania zodpovednosti a kompetencií medzi vládou a Národnou radou pri tvorbe stanovísk Slovenskej republiky k navrhovaným legislatívnym normám Európskej únie. V júni 2004 sa na Slovensku uskutočnili historicky prvé voľby do Európskeho parlamentu (EP). Tieto voľby však boli výrazne poznačené mimoriadne nízkou účasťou voličov, ktorá dosiahla iba 16,96 %, čo bolo najnižšie percento v celej Európskej únii. Výsledkom týchto volieb do EP bolo štrnásť zvolených poslancov zo SR aby zastupovali našu krajinu v Európskej únii. V roku 2004 sa Slovenská republika aktívne začala angažovať aj v celom spektre politík Európskej

---

³⁵ Mepforum.sk, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2004 [online]. [cit. 12.01.2024], Dostupné na Internet: <http://mepforum.sk/wp-content/uploads/2015/01/plnenie-2001-a-zameranie-ZP-SR-2002.pdf>, s.7

únie v rámci nej aj Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) a Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP).

V roku 2005 sa Slovenská republika stala členom Bezpečnostnej rady OSN na obdobie rokov 2006-2007 a prevzala globálnu zodpovednosť za vývoj medzinárodných vzťahov. Po decembrovom summite v roku 2004 sa Slovensko aktívne zapojilo do zmluvnoprávneho procesu, ktorým sa ukončila príprava Bulharska a Rumunska na vstup do Únie. V apríli 2005, spolu s ostatnými členskými krajinami, Slovensko podpísalo spoločnú prístupovú zmluvu pre obidve krajiny v Luxemburgu, potvrdzujúc tak svoju dlhodobú podporu ich integračným ambíciám. Slovenská republika sa stala prvou členskou krajinou EÚ, ktorá ratifikovala tieto prístupové zmluvy v Národnej rade SR v júni 2005. Slovensko konzistentne naplňalo svoj záväzok podporovať región západného Balkánu v rámci politiky rozširovania. SR tiež aktívne podporovala otvorenie prístupových rokovaní s Chorvátskom, ktorému bol udelený štatút kandidátskej krajiny na summite v júni 2004. Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie došlo k podstatnej zmene v charaktere vzájomného obchodu medzi Slovenskom a ostatnými krajinami EÚ. Z hľadiska celkového objemu obchodnej výmeny predstavuje EÚ viac ako 80 % najvýznamnejšieho teritória pre Slovensko. Odstránenie všetkých obchodných prekážok, ako napríklad anti-dumpingových opatrení zo strany EÚ v minulosti, a zjednodušenie procedúr na hraniciach viedlo k uľahčeniu pohybu tovaru a ďalšiemu rastu exportu Slovenska, ktorý dosiahol 85,5 % v štruktúre celkového vývozu. Dovoz z ostatných členských krajín EÚ do Slovenska zostal na vysokom stupni, predstavujúc viac ako 71,4 % celkového dovozu.³⁶

Ďalším významným rokom pre zahraničnú politiku SR bol rok 2007. V diskusii o inštitucionálnej reforme Európskej únie zaujímala Slovenská republika pozície, ktoré sa opierali o už dosiahnuté dohody a nakoniec viedli k podpisu Lisabonskej zmluvy. V rámci európskych politík je významné, že sa pokračovalo v hlbšom rozvíjaní Európskej susedskej politiky voči krajinám východnej Európy. Rovnako prebiehali prístupové rokovania s Chorvátskom, pričom Slovensko zdieľalo svoje skúsenosti z predvstupovej prípravy, a s Tureckom. V oblasti integrácie do EÚ dosiahla Slovenská republika pokrok. Vstup do **schengenského priestoru** výrazne zlepšil pohodlie občanov pri prechádzaní hraníc so susednými krajinami EÚ a bol politicky významným krokom. SR sa naďalej usilovala o plnenie kritérií na odstránenie bariér do euro-zóny, získanie prvej európskej inštitúcie –

---

³⁶ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2005 [online]. [cit. 16.01.2024], Dostupné na Internetete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika>, s.11

Európskeho jadrového fóra a odstránení bariér na trhu práce a služieb. V priebehu roka 2007 sa SR usilovala aj o zmeny v oblasti implementácie opatrení smerujúcich k prijatiu eura v roku 2009. Vláda Slovenskej republiky schválila komplexný plán s názvom "Akčný plán intenzifikácie konzultácií s inštitúciami EÚ a vybranými členskými krajinami EÚ". Cieľom bolo intenzívnejšie komunikovať s Európskou komisiou, Európskou centrálnou bankou a jednotlivými členskými štátmi EÚ, presvedčiť partnerov o splnení maastrichtských kritérií v dostatočnom časovom predstihu a zabezpečiť udržateľnosť plnenia kritérií po vstupe do eurozóny. V roku 2007 sa Slovensko výrazne priblížilo k splneniu všetkých maastrichtských kritérií, čo zvýšilo dôveru predstaviteľov EÚ v pripravenosť Slovenska udržateľným spôsobom plniť tieto kritériá. V roku 2009 Slovenska republika úspešne zavŕšila svoju plnú integráciu do EÚ vstupom do **eurozóny** 1. januára 2009.³⁷ Týmto krokom zvýšilo svoju politickú aj ekonomickú prestíž, účinne zmierilo nepriaznivé vplyvy globálnej finančnej a hospodárskej krízy na svoj finančný sektor a udržalo menovú stabilitu. Krajina začala aktívnejšie ťažiť z členstva v EÚ prostredníctvom intenzívnejšieho využívania štrukturálnych fondov, priamych platieb a účasti v špecializovaných programoch EÚ. Dňa 6. júna 2009 sa na Slovensku konali druhé voľby do Európskeho parlamentu. Účasť voličov dosiahla 19,64 percenta, čo bolo viac ako v predošlých voľbách, ktorá mala účasť len 16,96 %. Stále to však bolo najnižšia volebná účasť na voľbách zo všetkých členských štátov EÚ. Strana Smer-SD sa stala víťazom s 32,01 percenta hlasov a získala päť mandátov v EP. Ďalšie pozície obsadili SDKÚ-DS (2 mandáty), SMK (2 mandáty), KDH (2 mandáty), ĽS-HZDS (1 mandát) a SNS (1 mandát).

V roku 2011 sa kľúčovou európskou témou stalo schvaľovanie eurovalu (Európsky finančný stabilizačný fond) a s ním súvisiaca diskusia o hľadaní riešení pre trvajúcu hospodársku krízu a budúcnosť Európskej únie. Slovenská republika mala prispieť do fondu sumou 7,7 mld. €, ktorá sa zvýšila z pôvodných 4,4 mld. €. S navýšením eurovalu však súhlasilo len 55 poslancov pričom potrebných bolo 76 hlasov. Vláde premiérky Radičovej bola vyslovená nedôvera čo znamenalo predčasná voľby. Euroval bol nakoniec schválený o 2 dni neskôr aj s podporou poslancov Smer-SD. SR schválila euroval ako posledná krajina eurozóny. Predčasné voľby sa konali 10. marca 2012, zvíťazil v nich Smer-SD so ziskom 44,41 percenta hlasov a vládol dve nasledujúce volebné obdobia.³⁸ Úspechom slovenskej európskej politiky

---

³⁷ Európska komisia, Slovensko v EÚ [online]. [cit. 18.01.2024], Dostupné na Internete: https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk

³⁸ Hnonline.sk, Na príčinu pádu Radičovej vlády pred 10 rokmi si málokto spomenie, tvrdí politológ [online]. [cit. 18.01.2024], Dostupné na Internete: <https://hnonline.sk/slovensko/10743635-na-pricinu-padu-radicovej-vlady-pred-10-rokmi-si-malokto-spomenie-tvrdi-politolog>

bolo podpísanie prístupovej zmluvy s Chorvátskom, čím boli splnené integračné ambície tejto krajiny, ktorú Slovensko dlhodobo a aktívne podporovalo. Taktiež je potrebné vyzdvihnúť, že vďaka podpore slovenskej diplomacie, vrátane činností slovenských neziskových organizácií, sa podaril výrazný pokrok v prístupovom procese Čiernej Hory. Okrem toho, že v roku 2013 oslávila Slovenská republika 20 výročie od svojho vzniku, zaznamenala tiež výrazný pokrok v mnohých oblastiach, najmä v opatreniach na stabilizáciu menovej a ekonomickej situácie. Iniciatívy, ako Európsky mechanizmus pre stabilitu (ESM), fiškálna dohoda a aktivity Európskej centrálnej banky na finančných trhoch, začali mať pozitívny vplyv na ekonomiku krajiny. V diskusiách o hospodárskej a menovej únii (HMÚ) sme dosiahli pokrok a realizovali sa kroky smerom k jej dokončeniu. Banková únia bola výraznou témou, a na jej budovaní sme sa podieľali na finalizácii jednotného mechanizmu bankového dohľadu a na dosiahnutí dohody o jednotnom mechanizme na riešenie krízových situácií v bankovom sektore. Presadením záujmov SR na pôde EÚ sme dosiahli výsledky v dohode o viacročnom finančnom rámci (VFR) na roky 2014 – 2020. Zachovali sme významné postavenie politiky súdržnosti, a národná alokácia pre SR bola dokonca zvýšená o 10 %.³⁹ Aj napriek celkovému poklesu prostriedkov v novom VFR sme dosiahli priaznivejšie podmienky čerpania európskych fondov, vrátane zachovania úrovne spolufinancovania pre najmenej rozvinuté regióny. Jedným z hlavných zahraničnopolitických podujatí na SR bol 18. summit prezidentov krajín strednej, východnej a juhovýchodnej Európy. Účastníci summitu sa zameriavali na aktuálne politické a ekonomické otázky v regionálnom a celoeurópskom kontexte. V máji 2014 Slovensko oslávilo desiate výročie svojho vstupu do Európskej únie. V tom istom období sa konali voľby do Európskeho parlamentu, pričom účasť bola zas rekordne nízka iba 13,05%⁴⁰ a následne bola vytvorená nová Európska komisia, ktorá začala svoj mandát vykonávať od 1. novembra 2014. V rámci európskej komisie získal slovenský kandidát M. Šefčovič post podpredsedu zodpovedného za Energetickú úniu. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí spolu s ďalšími rezortmi vypracovalo komplexnú hodnotiacu správu o desiatich rokoch členstva Slovenska v EÚ, ktorú vláda SR schválila dňa 30. apríla 2014. V tom istom roku vznikol konflikt na Ukrajine ohrozujúci územnú integritu Ukrajiny čo malo zásadný vplyv na zahraničnú politiku Slovenska keďže je priamym susedným štátom Ukrajiny, pričom mal celoeurópsky vplyv keďže SR je členom EÚ. Anexiou Krymu zo strany Ruskej federácie došlo

---

³⁹ Sfpa.sk, Ročenka zahraničnej politiky SR 2013 [online]. [cit. 18.01.2024], Dostupné na Internet: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2014/02/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2013.pdf>, s.10

⁴⁰ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2014 [online]. [cit. 20.01.2024], Dostupné na Internet: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika>, s.5

k porušeniu medzinárodného práva. Porušenia medzinárodného práva priviedli EÚ k uplatňovaniu ekonomických sankcií a k neželanému zhoršeniu vzťahu EÚ-Rusko. Vyžadovali si reakcie medzinárodných organizácií OSN, EÚ i NATO.

V roku 2015 patrilo k hlavným zahraničnopolitickým prioritám Slovenska riešenie migračnej krízy, kríz v susedstve EÚ, ako aj dlhovej krízy v rámci EÚ. Krajina sa intenzívne pripravovala na svoje prvé predsedníctvo v Rade EÚ (SK PRES), pričom vytvorila funkciu splnomocnenca pre toto predsedníctvo, do ktorej vymenovala štátneho tajomníka MZVaEZ SR I. Korčoka. Schválila program predsedníckeho Tria spolu s Holandskom a Maltou. Na stretnutiach štátnych tajomníkov krajín Tria a zástupcov inštitúcií EÚ vo Vallette, Bratislave a Bruseli bola dosiahnutá zhoda ohľadom inovatívneho charakteru 18-mesačného programu Rady EÚ, známeho aj ako program Tria. Okrem toho sa zamerala na boj proti terorizmu, rozvojovú spoluprácu (agenda 2030), a klimatické zmeny (parížska konferencia COP 21). Ďalšou veľkou výzvou pre slovenskú a zároveň európsku diplomáciu predstavovala kríza na Ukrajine. Hoci septembrové prímerie prispelo k zmierneniu vojenského konfliktu na východe Ukrajiny, vzťahy medzi EÚ, NATO a Ruskom zostávajú napäté. V rámci tohto geopolitického konfliktu sa prelínajú záujmy Ruska so záujmami Ukrajiny a medzinárodného spoločenstva. Slovenská republika poskytla pomoc vo výške 2,9 milióna eur na podporu reformných procesov, ktoré približujú Ukrajinu k európskym štandardom v rámci implementácie asociačnej dohody.⁴¹

Prvé slovenské predsedníctvo v Rade EÚ (SK PRES), ktoré sa konalo v roku 2016 bolo historicky významnou udalosťou našej zahraničnej a európskej politiky. Boli dosiahnuté konkrétne výsledky vo všetkých štyroch prioritných oblastiach a takisto sa podarilo dosiahnuť dohodu členských štátov a dohodu s Európskym parlamentom pri viacerých legislatívnych návrhoch. Začiatok predsedníctva bol poznačený výnimočnou situáciou pre Úniu a jej členské štáty – rozhodnutím Spojeného kráľovstva vystúpiť z Európskej únie. Centrálnym bodom predsedníctva bolo neformálny summit hláv štátov a vlád 27 členských štátov EÚ, ktoré sa konalo v septembri 2016 v Bratislave. Samit schválil Bratislavskú deklaráciu a Bratislavskú cestovnú mapu, v ktorých sa stanovili ciele (zlepšovanie komunikácie medzi členskými štátmi, s inštitúciami EÚ a občanmi) na nadchádzajúce mesiace. Medzi najvýznamnejšie úspechy SK PRES patrí ratifikácia Parížskej klimatickej dohody, podpísanie dohody CETA s Kanadou, spustenie Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž, schválenie rozpočtu EÚ na rok

---

⁴¹ Sfpa.sk, Ročenka zahraničnej politiky SR 2015 [online]. [cit. 22.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2016/04/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2015.pdf> , s.11

2017, posilnenie dôveryhodnosti rozširovacieho procesu a prijatie dohody v Kigali (Rwanda) na zmenu Montrealského protokolu o látkach poškodzujúcich ozónovú vrstvu. V roku 2017 prebiehala v Európskej únii (EÚ) a v jednotlivých členských krajinách intenzívna diskusia o budúcnosti EÚ, ktorá sa zintenzívnila na Bratislavskom samite. Jedným z významných krokov SR v tomto období bolo pristúpenie k Stálej štruktúrovanej spolupráci Európskej únie v oblasti bezpečnosti a obrany (Permanent Structured Cooperation - PESCO). Tento krok svedčí o záväzku k posilňovaniu spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany medzi členskými krajinami EÚ. SR prijala novú Bezpečnostnú stratégiu v rámci inovácie triády národných strategických dokumentov. Táto stratégia poskytla novú strednodobú víziu vnímania bezpečnosti, pričom zahŕňala modernizáciu ozbrojených síl SR, plnenie spojeneckých záväzkov a aktívny národný príspevok pre medzinárodný krízový manažment. Okrem toho, po notifikácii Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (UK) v marci 2017 sa začali formálne procedúry smerujúce k jeho vystúpeniu z EÚ v marci 2019. SR sa aktívne podieľala na tvorbe a prijímaní rámcových dokumentov EÚ týkajúcich sa týchto rokovaní, so zvláštnym dôrazom na otázky práv občanov členských štátov EÚ žijúcich na jej území. V roku 2018 predstavila Európska komisia (EK) návrh nového Viacročného finančného rámca EÚ (VFR) na obdobie rokov 2021-2027. Návrh EK je charakterizovaný ako selektívne ambiciózny v európskom kontexte, avšak zo slovenského pohľadu je hodnotený ako mierne nepriaznivý, pretože by mal spôsobiť zhoršenie čistej pozície Slovenskej republiky (SR). Napriek tomu SR zostane počas budúceho 7-ročného obdobia čistým príjemcom prostriedkov z rozpočtu EÚ. V novembri 2018 vláda Spojeného kráľovstva (UK) schválila návrh dohody o vystúpení, ktorý následne potvrdila Európska rada spolu s politickou deklaráciou o budúcich vzťahoch. Rok 2018 bol pre SR aj rokom kedy sa v krajine prejavili silne vnútroštátne problémy. Vražda investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej upozornili na zlyhania štátnych inštitúcií a vyvolali obrovskú vlnu nespokojnosti občanov, ktorá sa prejavila obrovskými demonštráciami v uliciach krajiny. Informácie súvisiace s vyšetrovaním vyniesli na svetlo rozsah prepojení, ktoré existovali medzi politikmi, oligarchami a organizovaným zločinom. V dôsledku toho v priebehu roka navštívilo Slovensko niekoľko monitorovacích misií Európskeho parlamentu. Prvá prišla v marci a bola zložená z členov Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (LIBE) a Výboru pre kontrolu rozpočtu (CONT). Delegácia vedená Ingeborg Grässleovou (CONT, EPP) a Claudom Moraesom (LIBE, S&D).⁴² Európsky parlament žiadal, aby sa smrťou Jana Kuciaka

---

⁴² Sfpa.sk, Ročenka zahraničnej politiky SR 2018 [online]. [cit. 30.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2019/04/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2018.pdf>, s.14

urýchlene zaoberal medzinárodný vyšetrovací tím a následne nato aj zapojil aj Europol, ktorý silno prosperoval pri poskytovaní analytickej a forenznej podpory Slovenskej republike. Rok 2019 znamenal koniec legislatívneho obdobia Európskej komisie (EK) vedeného Jeana Claudeom Junckerom a súčasne označoval politický prechod smerujúci k novému päťročnému cyklu, ktorý začal voľbami do Európskeho parlamentu v máji 2019. Charles Michel sa stal novým predsedom Európskej rady, a Ursula von der Leyen prevzala post predsedníčky EK, zastupujúcej víťaznú stranu európskych volieb, konkrétne ľudovcov. Maroš Šefčovič, ktorý bol nominovaný zo Slovenska, sa stal jedným z podpredsedov EK. Okrem volieb do EP sa na Slovensku konali aj prezidentské voľby v ktorých víťazila Zuzana Čaputová a porazil svojho protikandidáta Maroša Šefčoviča, ktorý si vzal neplatené voľno z európskej komisie od februára 2019 až to prezidentských volieb v marci 2019. Víťazstvo Zuzany Čaputovej bolo pozitívne vnímané najvyššími predstaviteľmi EÚ, keďže si všimli jej silné proeurópske a liberálne smerovanie.

Rok 2020 bol poznačený veľkým množstvom výziev nie len pre Slovensko, Európsku úniu ale celý svet. Okrem toho že v roku 2020 opustil prvý členský štát Európsku úniu – Spojené Kráľovstvo tak celý svet zasiahla globálna pandémia - Korona kríza, ktorá spôsobila šok nie len pre zdravotníctvo, ekonomiku, sociálne systémy, vzdelávanie, kultúru, šport ale aj diplomaciu. Globálna ekonomika čelila v roku 2020 väčšej recesii než po finančnej kríze v roku 2008, pokles svetového obchodu s tovarom bol najvyšší v histórii, vzrástla chudoba a veľké množstvo ľudí prišlo o prácu. Toto všetko sa stalo aj napriek masívnym stimulom, ktoré poskytovali vlády, centrálné banky a EÚ. Diplomacia sa presunula z prezenčnej formy na online formu a namiesto zdvorilostných návštev diplomatov a politické osobnosti komunikovali telefonicky alebo používali iné komunikačné kanály. Virtuálne konferencie poskytli aspoň čiastočnú alternatívu, pričom sme si mohli uvedomiť že samotná podstata diplomacie spočíva v diskretnom komunikovaní a priamej výmene názorov. Medzi veľkým počtom negatívnych udalostí môžeme však nájsť aj pozitívne. Napríklad rok 2020 bol ukončený jedným z najambicióznejších plánov obnovy, ktoré boli kedy financované z rozpočtu EÚ. Celkovo bolo na tento projekt vyčlenených viac ako 1,8 bilióna EUR, pričom sa kombinuje nový nástroj NextGenerationEU vo výške 750 miliárd EUR a upravený rozpočet EÚ na roky 2021 – 2027 vo výške 1,074 bilióna EUR.⁴³ Tieto financie budú v nasledujúcich rokoch k dispozícii členským štátom a Slovensko bude mať nárok na zdroje vo výške 40 % svojho

---

⁴³ Publications Office of the European Union, The EU in 2020 [online]. [cit. 02.02.2024], Dostupné na Internete: <https://op.europa.eu/webpub/com/general-report-2020/en/>, s.10

ročného HDP.⁴⁴ Svet sa v roku 2020 sústredil na riešenie koronakrízy, a väčšina legislatívnych opatrení sa zameriavala na riešenie tejto situácie. Celosvetovo bola pozornosť sústredená na obmedzenie šírenia korona vírusu, obnovenie a návrat k pôvodnému spôsobu života. Ďalšia udalosť, ktorá silno poznačila členské štáty Európskej únie a špeciálne nás Slovensko bola Ruská invázia na Ukrajinu a následne začatie vojny medzi týmito dvoma štátmi. Práve v období, keď sa Európska únia začínala zotavovať z celosvetovej pandémie, 24. február 2022 sa stal kľúčovým momentom v priebehu tohto roka, s výrazným vplyvom na geopolitický a európsky vývoj. Invázia Ruska výrazne podkopala funkčnosť systému medzinárodných vzťahov a globálnu bezpečnosť, vrátane základných princípov Charty OSN. V roku 2022 sa Ukrajina stala hlavným bodom zahranično-politických priorít Slovenskej republiky (SR) a výrazne ovplyvnila pôsobenie slovenskej diplomacie. SR aktívne podporovala suverenitu, nezávislosť a obnovenie územnej celistvosti Ukrajiny v medzinárodne uznaných hraniciach. Poskytovala rozsiahlu pomoc Ukrajine vrátane vojenskej, ekonomickej a humanitárnej pomoci. V politickej rovine Slovenská republika usilovne presadzovala získanie kandidátskeho štatútu na členstvo v EÚ pre Ukrajinu, čo sa nakoniec uskutočnilo na Európskej rade 23. júna 2022. Slovensko sa tiež angažovalo v otázke obnovy a rekonštrukcie Ukrajiny, čo potvrdila návšteva ministrov zahraničných vecí, obrany a hospodárstva SR v Kyjeve koncom roku 2022. V rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ SR výrazne prispela k jednote Únie v reakcii na ruskú agresiu. EÚ prijala výrazné reštriktívne opatrenia voči Rusku. Diskusie o obranných ambíciách EÚ nadobudli konkrétne kontúry, napríklad prostredníctvom využívania Európskeho mierového nástroja. V roku 2022 dosiahla SR dôležitý míľnik schválením programových dokumentov na obdobie 2021-2027, konkrétne Partnerskej dohody a súvisiaceho Programu Slovensko. Z nových eurofondov bude SR môcť čerpať takmer 12,6 miliardy eur na podporu zlepšenia života v regiónoch, posilnenie energetickej bezpečnosti, podporu digitalizácie a implementáciu ekologických riešení.⁴⁵

V roku 2023 bol významným faktorom, ktorý ovplyvňoval zahraničnú politiku Slovenskej republiky stále prebiehajúci rusko-ukrajinský konflikt a jeho vplyv na stabilitu v Európe a parlamentne voľby. Taktiež sa venovala pozornosť vývoju zahraničnopolitických, bezpečnostných a ekonomických vzťahov na globálnej úrovni. Súčasné udalosti potvrdzujú,

---

⁴⁴ Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, Yearbook of Slovakia's foreign policy 2020, Bratislava: Devín printing house, 2021, s.10. ISBN 978-80-89645-04-6

⁴⁵ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Zahraničná a európska politika SR v roku 2023 [online]. [cit. 02.02.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika>, s.3

že členstvo Slovenska v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii hrá nezastupiteľnú úlohu pri presadzovaní a ochrane zahranično-politických a bezpečnostných záujmov krajiny. Programové vyhlásenie vlády SR v roku 2023 formálne potvrdzuje zahraničnopolitické smerovanie Slovenska, pričom členstvo v EÚ považuje za nenahraditeľné a EÚ samotnú za jedinečný a výnimočný projekt. Vláda však spojuje výnimočné postavenie EÚ s právom na kritický názor na fungovanie a činnosť orgánov Európskej únie.

3.3.2 *Vývoj zahraničnej politiky po vstupe do NATO*

Slovenská republika deklarovala svoj záujem o pripojenie sa k euro-atlantickej komunite od svojho vzniku v roku 1993. Prioritou zahraničnej politiky bolo dosiahnuť členstvo v NATO a Európskej únii. Slovensko bolo medzi prvými krajinami, ktoré sa pripojili k Partnerstvu za mier v roku 1994, ktorého cieľom bolo rozvinúť lepšie vzťahy medzi NATO a bývalými sovietskymi krajinami. Slovensko sa zaviazalo k hodnotám euro-atlantickej oblasti a aktívne sa zapájalo do procesu hodnotenia a plánovania. Na samite NATO v júli 1997 v Madride členské krajiny Aliancie rozhodli o prijatí troch post-socialistických štátov - Českej republiky, Maďarska a Poľska, ktoré sa neskôr stali členmi v roku 1999.⁴⁶ Slovensko nebolo pozvané ani nefigurovalo ako potenciálny kandidát v druhej vlně rozširovania spolu so Slovinskom a Rumunskom. Napriek tomu Slovensko pokračovalo v úsilí dosiahnuť členstvo, až kým na samite v Prahe v roku 2002 nedostalo pozvánku na štartovacie rokovania. Pražský samit v roku 2002 bol dôležitý pre sedem krajín, vrátane Slovenska, ktoré obdržali pozvánku na rokovania o vstupe do NATO. Slovensko úspešne splnilo požiadavky a v marci 2003 podpísalo protokol o prístupení k Severoatlantickej zmluve. Ratifikácia prístupových protokolov sa uzavrela v marci 2004, a 29. marca 2004 sa Slovensko stalo plnohodnotným členom NATO.⁴⁷ Vstup do NATO priniesol zodpovednosť a angažovanosť, ktoré si Slovensko uvedomilo a aktívne sa zúčastňovalo na transformácii Aliancie v 21. storočí. Po vstupe do NATO si Slovensko muselo uvedomiť, že členstvo nie je len potvrdením integračných snáh, ale nesie so sebou značnú zodpovednosť. To vyžadovalo ešte aktívnejšiu medzinárodnú angažovanosť, čím sa stalo plnohodnotným členom Aliancie. Krajina sa zapojila do transformačného procesu, označovaného ako NATO 21. storočia. V roku 2004 sa spustili dva súbežné procesy: plnenie časového plánu reforiem a dosiahnutie Cieľov síl 2004.

---

⁴⁶ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Vstup do NATO [online]. [cit. 13.02.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>

⁴⁷ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Cesta Slovenska do NATO [online]. [cit. 13.02.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/medzinarodne-organizacie/cesta-slovenska-do-nato>

V súvislosti s vstupom do NATO si Slovensko stanovilo úlohy zúčastňovať sa plánovacích procesov a posilňovať ozbrojené sily tak, aby boli plne kompatibilné s normami NATO. Táto úloha sa realizuje v dvojročných cykloch prostredníctvom Cieľov síl. Skúsenosti z operácií, cvičení a pôsobenia príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vo veliteľských a operačných štruktúrach NATO sú pravidelne integrované do cyklu obranného plánovania. Tieto skúsenosti sú významným prvkom revízií dlhodobých plánov rozvoja ozbrojených síl Slovenska.

Slovenská republika na pôde NATO pôsobila ako aktívny podporovateľ transatlantického spojenectva a dialógu, transformácie obranných kapacít, plánovacích štruktúr a mechanizmov Aliancie. Taktiež sa angažovala v rozvoji partnerstiev a rozširovaní NATO, a podporovala spoluprácu medzi NATO a Európskou úniou. Z hľadiska geografických priorit aktívne zastávala silné angažovanie NATO na Ukrajine a na západnom Balkáne. V prvých rokoch svojho členstva sa ozbrojené sily Slovenska aktívne podieľali na hlavných operáciách NATO v Afganistane (ISAF), Kosove (KFOR) a Iraku (NATO Training Mission – Iraq, NTM-I).⁴⁸ V júni 2005 navštívil Slovensko generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer. A už v roku 2004 prijala Slovenská republika vedúcu úlohu v oblasti likvidácie vojenských výbušnín a manažmentu následkov (EOD) v rámci programu Konferencie národných riaditeľov pre vyzbrojovanie v obrane proti terorizmu. Slovenská republika v druhom roku svojho vstupu do NATO a EÚ prehodnotila svoj strategický bezpečnostný rámec a vypracovala nový kľúčový bezpečnostný dokument, ktorý jasne stanovuje jej bezpečnostné záujmy a politiku v oblasti bezpečnosti a obrany. V septembri 2005 NR SR schválila Bezpečnostnú stratégiu a Národnú obrannú stratégiu SR. Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky (BS SR)⁴⁹ z roku 2005 reflektuje výrazné zmeny v bezpečnostnom prostredí a nové záväzky Slovenska po vstupe do NATO a EÚ. Najdôležitejším posunom oproti predchádzajúcej verzii v roku 2001⁵⁰ bolo definovanie záujmov SR z hľadiska hodnôt, ktoré Slovensko vyznáva, ktoré v predchádzajúcej bezpečnostnej stratégii takto presne definované neboli. Národná obranná stratégia SR (OS SR)

---

⁴⁸ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2005 [online]. [cit. 15.02.2024] Dostupné na Internete: <file:///C:/Users/alex/Downloads/2005%20Spr%C3%A1va%20o%20plnen%C3%AD%20C3%BAloh%20zahrani%C4%8Dnej%20politiky%20Slovenskej%20republiky.pdf>

⁴⁹ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.mosr.sk/data/files/4264_bezpecnostna-strategia-sr-2005.pdf

⁵⁰ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.mosr.sk/data/files/5002_2001-bezpecnostna-strategia-sr-final.pdf

⁵¹od roku 2005 nahradila doterajšiu národnú obrannú a vojenskú stratégiu s dôrazom na prechod z individuálnej obrany na kolektívnu obranu. Zameriava sa na plnenie záväzkov Slovenska ako člena Aliancie a Únie a na efektívne využívanie jej možností. OS SR objasňuje základné ciele obrannej politiky štátu, kľúčové požiadavky systému obrany štátu, rozsah použitia ozbrojených síl v budúcich operáciách, hlavné úlohy a požiadavky na spôsobilosti ozbrojených síl so zameraním na jej nasaditeľnosť a udržateľnosť operácií v podmienkach kolektívnej obrany. Národná obranná stratégia tiež po prvý raz objasnila vojenské a politické ambície krajiny.

Významnými udalosťami, ktoré silno formujú smerovanie NATO sú pre členské štáty Summity NATO, na ktorých hlavy štátov a vlád členských krajín Aliancie pravidelne diskutujú o kľúčových otázkach a stanovujú strategický smer ich aktivít. Summity NATO umožňujú členským krajinám diskutovať o spoločných bezpečnostných hrozbách a vytvárať stratégie na ich riešenie. To zahŕňa diskusie o vojenskej prítomnosti, spoločných cvičeniach a plánovaní obrannej politiky. Posledný summit v litovskom Vilniuse v júli 2023 a nadchádzajúci v Washingtone, DC v júli 2024 sú dôležité pre formovanie politiky a rozhodnutí NATO. Summity NATO v minulosti zohrávali kľúčovú úlohu v historickom vývoji Aliancie. Napríklad prvý summit po skončení studenej vojny v Londýne v roku 1990 definuje vzťahy s krajinami strednej a východnej Európy. Rímsky summit v roku 1991 vyprodukoval Strategickú koncepciu⁵², ktorá reflektovala nové bezpečnostné výzvy, a tento dokument bol prvýkrát zverejnený ako verejný. Zároveň bol vytvorený Severoatlantický rad pre spoluprácu, ktorý oficiálne spojil NATO a partnerské krajiny. Summity v Madride a Paríži v roku 1997 boli historické, keď sa prvýkrát pozvali krajiny bývalej Varšavskej zmluvy (Česko, Maďarsko, Poľsko) do NATO. Tieto summity vytvorili partnerstvá medzi NATO a Ruskom a Ukrajinou. Pražský summit v roku 2002 bol rozhodujúci v zlepšení schopností NATO a transformácii vojenskej veliteľskej štruktúry. Tieto míľniky jasne ilustrujú význam summitov NATO v určovaní smeru a politiky Aliancie. Pre Slovensko bol Pražský summit obzvlášť dôležitý, keďže sme boli ako krajina pozvaný do prístupových rokovaní spolu s Bulharskom, Estónskom, Litvou, Lotyšskom, Rumunskom a Slovinskom. Na ďalšom summite v Rige boli zástupcami Slovenskej republiky prezident Ivan Gašparovič, minister obrany František Kašický, minister zahraničných vecí Ján Kubiš a náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Ľubomír Bulík. V priebehu roku 2006 sa Slovensko aktívne zapojilo do činnosti piatich agentúr

---

⁵¹ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Obranná stratégia Slovenskej republiky [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.mosr.sk/data/files/4265_obranna-strategia-sr-2005.pdf

⁵² NATO, The Alliance's New Strategic Concept (1991) [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_23847.htm

a programov NATO, vrátane Programu obranných investícií. Významným okamihom pre SR v NATO bolo zapojenie Vzdušných síl OS SR do systému obrany vzdušného priestoru Severoatlantickej aliancie od 1. januára 2006.⁵³ Slovenskí vojenský piloti sa stali súčasťou mnohonárodného strediska riadenia vzdušných operácií NATO v Messtettene. Toto stredisko zabezpečuje obranu vzdušného priestoru južnej časti Nemecka, Českej republiky a Slovenska. Po vstupe Slovenskej republiky do NATO sa hlavná pozornosť v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky sústredila na jej zapojenie do existujúcich štruktúr a programov Aliancie. Na rozdiel od prechodného roku 2004, kedy dobiehali predvstupové programy, ako napríklad NP PRENAME (Národný program prípravy na členstvo v NATO), rokoch 2005–2006 sa uskutočnilo plné zapojenie SR do obranného plánovania NATO, vrátane realizácie Cieľov síl, ktoré predstavujú záväzky SR vo vojenskej oblasti. V roku 2006 sa slovenskí vojaci aktívne podieľali na operáciách krízového manažmentu v Kosove a Afganistane pod velením NATO. Štábní dôstojníci boli tiež zapojení do činnosti veliteľstva NATO v Bosne a Hercegovine, a niekoľko slovenských vojenských inštruktorov pôsobilo v rámci výcvikovej misie NATO v Iraku.⁵⁴ Summit NATO v Bukurešti v roku 2008⁵⁵ poukázal na to že dosahovanie kompromisov v politických otázkach je náročný a zdĺhavý proces. Jedným hlavných bodov agendy summitu v Bukurešti bola otázka misie ISAF v Afganistane, ktorá vyžadovala vojenské posilnenie a zefektívniť boj proti Talibanu. Členské štáty sa dohodli na zvýšení počtu vojakov na misii a Slovensko potvrdilo dvojnásobné zvýšenie expedičného kontingentu Ozbrojených síl SR v rámci ISAF.⁵⁶ Druhým bodom agendy bolo ďalšie rozširovanie Severoatlantickej aliancie. Chorvátsko a Albánsko boli pozvané na rozhovory o vstupe do NATO pričom Macedónsko ako tretia kandidujúca krajina túto pozvánku nedostalo, keďže voči nemu vystúpilo Grécko. Tretím bodom rokovaní bola otázka vojenskej spôsobilosti. Najvyšší politickí predstavitelia krajín NATO sa zhodli v otázke komponentov americkej protiraketovej obrany, ktoré by mali byť umiestnené v strednej Európe na území Poľska a Českej republiky. Ich stanovisko zdôrazňuje, že americký protiraketový štít má potenciál chrániť Európu pred hrozbou raketového útoku, predovšetkým zo strany Blízkeho východu. Stanovisko prezidenta Slovenskej republiky,

---

⁵³ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, MiG 29 od januára nepretržite v systéme NATO [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.mod.gov.sk/mig-29-od-januara-nepretrzite-v-systeme-nato/?pg=7>

⁵⁴ Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky, Bratislava: Tlač AEPres, 2007, s.64. ISBN 978-80-969186-9-0

⁵⁵ NATO, Bucharest Summit Declaration [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_8443.htm

⁵⁶ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky - Komunikačný odbor Kancelárie ministra, Ročenka ministerstva obrany Slovenskej republiky, Bratislava: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2009, s.15. ISBN 978-80-89261-29-1

ako aj Ministerstva zahraničných vecí a Ministerstva obrany SR, sa v otázke americkej protiraketovej obrany líšilo od postavenia predsedu vlády Roberta Fica. Ten verejne kritizoval plán na umiestnenie komponentov tejto obrany v Českej republike a Poľsku a v dôsledku toho Slovenská republika vysielala do zahraničia rozporuplné signály. Prezident Gašparovič ocenil, že projekt americkej protiraketovej obrany bol predmetom konzultácií v rámci NATO. Na summite v Štrasburgu a Kehli v roku 2009 sa pozornosť členských štátov venovala misii ISAF v Afganistane, na prípravu novej Strategickkej koncepcie a na revitalizáciu vzťahov s Ruskou federáciou. Summit v Štrasburgu priniesol návrat Francúzska do vojenských štruktúr Aliancie a súčasťou NATO sa stali dva nové členské štáty – Chorvátsko a Albánsko.⁵⁷ Významnou udalosťou roku 2009 bolo aj to, že väčšina členských krajín NATO vo februári 2008 uznala nezávislosť Kosova a v auguste 2008 sa stala svedkom uznania nezávislosti Abcházska a Južného Osetska zo strany Ruskej federácie. Na summite boli prijaté tri zásadné dokumenty - Deklarácia o bezpečnosti Aliancie, Deklarácia o Afganistane a Summitová deklarácia (komuniké). Ďalším významným aspektom programu summitu v Štrasburgu a Kehli bol pokus o oživenie vzťahov medzi NATO a Ruskom, ktoré utrpeli v dôsledku kaukazskej krízy a konfliktu medzi Ruskom a Gruzínskom v auguste 2008. V tejto súvislosti sa vyjadril prezident Ivan Gašparovič názor, že Rusko by malo byť a musí ostať strategickým partnerom Aliancie, pričom kritizoval pasivitu NATO v tomto vzťahu ako kontraproduktívnu. Zároveň zdôraznil potrebu rozvoja vzájomne výhodných a pragmatických vzťahov medzi NATO a Ruskom, pričom toto neznamená ani ustupovanie v zásadných otázkach, ani akceptovanie opätovného vytvárania exkluzívnych zón vplyvu.⁵⁸ V roku 2010 bol na summite v Lisabone sfinalizovaný konečný text novej Strategickkej koncepcie NATO a následne bol aj prijatý.⁵⁹ Prezident Slovenskej republiky, vykonávajúci úlohu vrchného veliteľa Ozbroyených síl Slovenskej republiky, prostredníctvom svojej podpory nového strategického konceptu NATO automaticky zaradil Slovenskú republiku medzi stúpcov deklarovaných cieľov a stratégií Aliancie na nadchádzajúce roky. V programovom vyhlásení vlády na rok 2010 v oblasti bezpečnosti a obrany (4.3)⁶⁰ je Severoatlantická aliancia jasne uvedená ako kľúčová

---

⁵⁷ NATO, Strasbourg / Kehl Summit Declaration [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internet: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_52837.htm

⁵⁸ Úrad vlády SR, Informácia o priebehu a výsledkoch summitu NATO v Štrasburgu/Kehli v dňoch 3. – 4. apríla 2009 [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internet: https://hsr.rokovania.sk/14174/b/?cms_location=14174/b&pg=2

⁵⁹ NATO, Lisbon Summit Declaration [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internet: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_68828.htm

⁶⁰ Úrad vlády SR, Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014 – 4.3 Bezpečnostná politika a obrana [online]. [cit. 18.02.2024] Dostupné na Internet: <https://www.vlada.gov.sk/4-3-bezpecnostna-politika-a-obrana/?csrt=18109833474884741924>

bezpečnostná záruka pre Slovensko v rámci kolektívnej obrany. Zároveň je Európska únia (jej Spoločná bezpečnostná a obranná politika) zmienená súčasne ako dôležitá časť bezpečnostných záruk. V tomto vyhlásení sa vláda zaväzuje udržiavať vysokú účasť ozbrojených síl v operáciách medzinárodného krízového manažmentu "pod vedením medzinárodných organizácií a pri tvorbe síl vysokej pripravenosti NATO a EÚ" .⁶¹ V roku 2012 Slovensko aktívne prispelo k príprave obsahu májového summitu NATO v Chicagu a následnej implementácii jeho záverov. Krajina privítala schválenie obranného balíka obsahujúceho spôsobilosti, ktoré by mala Aliancia rozvíjať v nasledujúcom desaťročí, vrátane vyhlásenia dočasnej schopnosti protiraketovej obrany NATO. V rámci iniciatívy "inteligentnej obrany" vyjadrila Slovenská republika zámer zapojiť sa do piatich mnohonárodných projektov budovania obranných schopností Aliancie s cieľom efektívne využiť prostriedky na obranu. Slovensko spolu s ďalšími spojencami podporilo rokovania na úrovni ministrov zahraničných vecí v Chicagu so štyrmi krajinami, ktoré vyjadrili záujem o členstvo v Aliancii. Krajina naďalej zdôrazňovala dôležitosť spolupráce NATO s partnerskými krajinami a úspešne sa uchádzala o pozíciu Kontaktného veľvyslanectva NATO v Belehrade.⁶² Na summite v máji 2012 Slovensko prijalo základné závery týkajúce sa stratégie ukončenia vojenskej intervencie Aliancie v Afganistane. Ostatné závery samitu sa Slovenska síce týkali ako členskej krajiny NATO, ale ich účasť bude skôr politická než priamo vojenská. Samit NATO vo Walese v septembri 2014 prijal Akčný plán pripravenosti, ktorý SR podporila a ktorý predpokladá posilnenie vojenskej pripravenosti Aliancie v krajinách susediacich s Ruskom a Ukrajinou. Slovensko sa zaviazalo zastaviť klesajúce výdavky na obranu a zabezpečiť ich reálny nárast v súlade s hospodárskym rastom. Paralelne s tým bol stanovený cieľ vyčleniť do roku 2020 1,6 % HDP na obranu. Jasným cieľom bolo tiež alokovať 20 % z obranných výdavkov na modernizáciu ozbrojených síl do roku 2016.⁶³ Slovensko pokračovalo v presadzovaní politiky otvorených dverí NATO a poskytovalo podporu Čiernej Hore pri začatí prístupových rokovaní. Veľvyslanectvo v Belehrade plnilo funkciu styčného veľvyslanectva NATO v Srbsku a jeho obdobie bolo predĺžené do roku 2016. Hlavnými témami summitu NATO boli kríza na Ukrajine, rastúca nestabilita na Blízkom východe a v Afrike, ukončenie bojovej misie

---

⁶¹ Úrad vlády SR, Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014 – 4.3 Bezpečnostná politika a obrana [online]. [cit. 18.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.vlada.gov.sk/4-3-bezpecnostna-politika-a-obrana/?csrt=18109833474884741924>

⁶² Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Zahraničná politika v roku 2012 - Výročná správa Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Bratislava: AEPress, s.r.o., 2013, s.27. ISBN 978-80-88726-53-1

⁶³ Teraz.sk, Delegácia SR vedená prezidentom odcestovala do Walesu na summit NATO [online]. [cit. 19.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.teraz.sk/slovensko/summit-nato-wales-kiska-postoj/96664-clanok.html>

Medzinárodných bezpečnostných asistenčných síl v Afganistane a následná spolupráca s Kábulom po roku 2014. Diskusie členských štátov sa týkali aj zvýšenia rozpočtov na obranu.

Na Varšavský summite NATO v júli 2016 Slovensko potvrdilo svoje záväzky z Waleského summitu a prevzalo nové zodpovednosti v oblasti obranných schopností v rámci NATO, vrátane zapojenia do Akčného plánu pripravenosti a aktívnej účasti v programe NATO Force Integration Unit (NFIU). Tieto záväzky boli späté s povinnosťou prispievať do obranného rozpočtu a s cieľom zvýšiť jeho podiel na 1,6 % HDP do roku 2020. Vládny manifest vyjadruje túto ambíciu, ale neurčuje konkrétne čísla. Minister obrany Gajdoš zdôraznil, že manifest predstavuje víziu a konkrétne kroky budú možné až po prijatí nových strategických dokumentov. Skutočný obranný rozpočet v roku 2016 dosiahol 1,16 % HDP. V súčasnosti je jasné, že cieľ z Walesu nebude dosiahnutý.

V roku 2021 sa summit NATO v Bruseli konal osobne, vďaka zlepšujúcej sa pandemickej situácii. Programe hláv štátov na ktorom sa americký prezident Joe Biden zúčastnil po prvýkrát, bol pomerne komplexný. Lídri schválili program Agenda NATO 2030, ktorý predstavuje rámec pre ďalšie diskusie o tom, ako prispôsobiť Alianciu na nové výzvy a hrozby. Na mimoriadnom samite NATO v Bruseli 24. marca 2022 Aliancia rozhodla v reakcii na agresiu Ruska voči Ukrajine, ktorá je najväčšou hrozbou pre euroatlantickú bezpečnosť za posledné desaťročia o aktivovaní obranných plánov NATO, nasadení prvkov Síl reakcie NATO a umiestnení 40 000 vojakov na východnom krídle, spolu s významnými vzdušnými a námornými prostriedkami, priamo pod velením NATO a s podporou národných jednotiek spojencov.⁶⁴ Po širokej diskusii na národnej aj aliančnej úrovni bola na samite v Madride v júni 2022 schválená nová strategická koncepcia.

3.3.3 Vývoj zahraničnej politiky v rámci Vyšehradskej skupiny (V4)

Vyšehradská skupina (V4) spája štyri stredoeurópske krajiny – Slovensko, Česko, Maďarsko a Poľsko. Toto neformálne zoskupenie krajín EÚ a NATO zdieľa podobné politické, ekonomické a kultúrne hodnoty. Vzniklo v roku 1991 s cieľom podporiť integráciu regiónu do Európy. Pôvodne začala ako trojstranná spolupráca – Vyšehradský trojuholník, ale po rozdelení ČSFR sa v roku 1993 stala štvorstrannou. V roku 1998 bola revitalizovaná a zintenzívnila spoluprácu v oblastiach spoločného záujmu. V4 prispela k stabilite regiónu, prehĺbeniu európskej integrácie a takisto pomohla krajinám V4 s návratom „späť do Európy“

---

⁶⁴ NATO, Statement by NATO Heads of State and Government [online]. [cit. 22.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_193719.htm

po pádne komunistického režimu v krajinách. Dnes sa zameriava na posilňovanie vzájomnej spolupráce, riešenie spoločných výziev a presadzovanie spoločných záujmov v EÚ a na svete. V roku 1992 vyšehradská skupina podporila ratifikáciu Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode. Po tom ako bola Slovenská republika v 90. rokoch vylúčená z procesu rozširovania NATO a EÚ z dôvodu vnútropolitických problémov zahrali partneri V4 dôležitú úlohu pri navrátení Slovenskej republiky na cestu integrácie v roku 2004. Česko, Maďarsko a Poľsko boli súčasťou NATO už od roku 1999 pričom Slovensko až v roku 2004, kedy boli všetky krajiny V4 prijaté do EÚ. V júli 2022 prebrala Slovenská republika svoje šieste predsedníctvo vo Vyšehradskej skupine (V4). Slovenská republika prevzala predsedníctvo V4 v napätom období kedy Rusko zaútočilo na Ukrajinu, pričom táto udalosť predstavuje kritický moment nielen pre náš kontinent, ale predovšetkým pre náš región.

Krajiny V4 majú spoločný záujem o posilnenú a efektívnu Európsku úniu (EÚ) a Severoatlantickú alianciu (NATO). Jednota a efektívnosť sú kľúčové pre riešenie rozmanitých výziev, vrátane tých, ktoré vznikli v dôsledku ruskej agresie na Ukrajinu, a to v oblastiach od bezpečnosti a obrany cez zahraničnú politiku až po hospodárstvo a energetiku. Cieľom slovenského predsedníctva bolo ďalej identifikovať oblasti spoločného záujmu s cieľom, aby vyšehradská spolupráca prispievala k kolektívnym riešeniam a politikám na úrovni EÚ a NATO. Po rozhodnutí Európskej rady o udelení štatútu kandidátskej krajiny Ukrajine a Moldavskej republike krajiny V4 pokračovali v podpore týchto partnerov na ich ceste do Európskej únie. Plánom Slovenské predsedníctva bolo podporovať aj aktivity Medzinárodného vyšehradského fondu (MVF). Zvýšenie rozpočtu na 10 miliónov EUR od roku 2022 malo poskytnúť finančné prostriedky na posilnenie regionálnej spolupráce, s osobitým dôrazom na mobility mládeže.⁶⁵

Medzinárodný vyšehradský fond predstavuje donorskú organizáciu, ktorá bola založená vládami krajín Vyšehradskej štvorky v roku 2000. Fond nadväzuje na víziu prezidenta Václava Havla, prezidenta Lecha Wałęsu a premiéra Józsefa Antalla na podporu regionálnej spolupráce vo Vyšehradskom regióne (V4), ako aj medzi regiónom V4 a ďalšími krajinami, najmä v regiónoch západného Balkánu a Východného partnerstva. Rozpočet fondu na jeden rok je 10 miliónov €, pričom zdroje sa tvorené príspevkami vlád V4. Cieľom fondu je podporiť štipendia a stáže v oblasti akademického vzdelania audiovizuálneho umenia, divadla a tanca, literatúry

---

⁶⁵ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Program predsedníctva Slovenskej republiky vo Vyšehradskej skupine [online]. [cit. 22.02.2024] Dostupné na Internete: <file:///C:/Users/alexa/Downloads/Program-predsednictva-SR-vo-V4-jul-2022-jun-2023-SK.pdf>

a žurnalistiky, ale najmä granty v nadväznosti na niektorý zo 7 podporovaných cieľov: kultúra a spoločná identita, vzdelávanie a budovanie kapacít, inovácie, výskum a vývoj, podnikanie, demokratické hodnoty a médiá, verejná politika a inštitucionálne partnerstvo, regionálny rozvoj, životné prostredie a turizmus, sociálny rozvoj.⁶⁶

Medzi úspešne míľniky v rámci spolupráce krajín V4 je napríklad zriadenie centra Svetovej zdravotníckej organizácie pre tuberkulózu vo Vyšných Hágoch pre celú strednú Európu, spoločný postup v boji proti nekalým obchodným praktikám v potravinovom dodávateľskom reťazci, dvojitej kvalite potravín na podporu biohospodárstva. Dobre uchopiteľný spoločný menovateľ predstavuje aj politika rozširovania smerom k západnému Balkánu. V roku 2015 však čelili krajiny Vyšehradskej štvorky zhoršenej reputácii v niektorých členských krajinách EÚ kvôli ich nesolidárnemu postoji k redistribučným kvótam pre migrantov. Prvou krajinou V4, ktorá čelila problémom s migráciou, bola Maďarsko. Masívna vlna migrantov, najmä zo Sýrie, Iraku a Afganistanu, postavila krajiny V4 ale aj celú Európu pred novú výzvu na ktorú sme neboli pripravení. Krajiny V4, vrátane Česka, Poľska a Slovenska, poslali posily na ochranu maďarskej schengenskej hranice. Tento obrovský nával migrantov si vyžiadalo riešenie na európskej úrovni a preto vznikli redistribučné kvóty na základe ktorých boli utečenci alokovaní do jednotlivých krajín. S týmto návrhom však nesúhlasila ani jedná krajina V4 pričom Slovensko a Maďarsko dokonca podali žalobu na Súdny dvor EÚ. Napriek tomu, že Poľsko neskôr stiahlo svoj nesúhlas, Vyšehradská štvorka sa stala v niektorých členských krajinách synonymom nesolidárnosti a odmietania európskych riešení, čo poškodilo jej imidž.

Významnými udalosťami činnosti Vyšehradskej štvorky sú aj Summity, ktoré predstavujú stretnutia vedúcich predstaviteľov Vyšehradskej štvorky, teda krajín Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska. Tieto summity sú pravidelné a slúžia na koordináciu spolupráce medzi týmito krajinami v rôznych oblastiach, vrátane politiky, ekonomiky a bezpečnosti. Summity V4 predstavujú príležitosť pre diskusiu o aktuálnych otázkach a formulovanie spoločných postojov. Na summitoch krajín V4 boli prijaté aj významné deklarácie ako napríklad Vyšehradská deklarácia v r. 1991 (prezidenti); Kroměřížska deklarácia

---

⁶⁶ Olympic.sk, Medzinárodný vyšehradský fond [online]. [cit. 26.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.olympic.sk/granty/medzinarodny-vysehradsky-fond>

v r. 2004 po vstupe krajín V4 do EÚ (predsedovia vlád) alebo Bratislavská deklarácia v r. 2011 pri príležitosti 20. výročia V4 (predsedovia vlád).⁶⁷

3.4 Analytické zhrnutie

Po vstupe Slovenskej republiky (SR) do Európskej únie (EÚ) v roku 2004 sa zahraničná politika krajiny prelínala s členstvom v Severoatlantickej aliancii (NATO) a skupine Vyšehradskej štvorky (V4), ktorá zahŕňa Slovensko, Českú republiku, Poľsko a Maďarsko. Tieto dve aliancie predstavovali kľúčové aspekty v zahraničných vzťahoch SR a formovali jej postavenie v európskom a severoatlantickom kontexte. Členstvo v EÚ umožnilo Slovensku aktívne sa zapájať do politických, ekonomických a sociálnych otázok v rámci európskeho spoločenstva. Krajina sa angažovala v rokovaní na európskej úrovni, podieľala sa na formovaní európskych politík a získala prístup k štrukturálnym fondom a programom EÚ. Prioritami sa stali otázky finančnej perspektívy, legislatívnych návrhov Európskej komisie, a otázky spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) a Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP). V rámci NATO si Slovensko udržalo svoju angažovanosť a podporu bezpečnostných opatrení v regióne. Krajina sa podieľala na mierových misiách a operáciách NATO, ako aj na záväzkoch týkajúcich sa obrany a spoločných cvičení so spojencami. Vyšehradská štvorka (V4) sa stala dôležitým fórom pre spoluprácu medzi stredoeurópskymi krajinami. Po vstupe do EÚ a NATO sa Slovensko aktívne angažovalo v iniciatívach V4, kde sa riešili spoločné záujmy v oblasti politickej spolupráce, ekonomiky a bezpečnosti. Skupina poskytla Slovensku platformu na konzultácie a koordináciu svojich postojov k európskym a medzinárodným témam. V rámci V4 sa kladie dôraz na podporu hospodárskeho rastu, inovácií a spoluprácu v oblasti energetiky. Krajiny V4 sa snažia aj o spoločný postoj k otázkam migrácie, bezpečnosti a obrany, a na medzinárodnej úrovni zdôrazňujú svoje spoločné hodnoty a záujmy. Celkovo vzaté, zahraničná politika SR po vstupe do EÚ, NATO a pridružení k V4 reflektovala jej záväzok spolupracovať v rámci európskych a severoatlantických štruktúr, ako aj s partnerskými krajinami vo strednej Európe. Získanie členstva v týchto organizáciách umožnilo Slovensku aktívne formovať a ovplyvňovať regionálne a globálne otázky, a tým posilniť svoje postavenie v medzinárodnom spoločenstve.

---

⁶⁷ Teraz.sk, JUBILUJÚCA V4: Jej história, súčasnosť a perspektíva očami odborníkov [online]. [cit. 26.02.2024] Dostupné na Internet: <https://www.teraz.sk/publicistika/jubilujuca-v4-jej-historia-sucasno/527990-clanok.html>

Pri čítaní práce môžeme sledovať vývoj Slovenska a jej zahraničnej politiky pričom sa dôraz kladie na jej členstvo v medzinárodných organizáciách. Od vstupu Slovenska do medzinárodných organizácií ako je Európska únia, NATO a V4 sa Slovensko výrazne posunulo. Členstvo v týchto organizáciách prinieslo občanom Slovenska obrovské výhody a zlepšila sa aj životná úroveň štátu. Členstvo v Európskej únii nám otvorilo prístup k jednotnému trhu čo podporilo rast a rozvoj slovenskej ekonomiky. Prostredníctvom fondov z EÚ boli realizované rôzne projekty, ktoré obohatili život ľudí na Slovensku pričom bez týchto financií by sa veľké množstvo týchto projektov neuskutočnilo. Členstvo v NATO nám zas zabezpečuje kolektívnu obranu voči vonkajším hrozbám, ktorým by sme ako malý štát nedokázali členiť. V4 prehĺbilo spoluprácu s našimi susedmi a posilnila hospodársku a kultúrnu výmenu. Tiež by sme mohli skonštatovať že členstvo SR v medzinárodných organizáciách nám prináša iste povinnosti ale vytvára predovšetkým podmienky na stabilitu a ďalší rozvoj našej ekonomiky.

Na základe definovaných determinantov v teoretickej časti práce môžeme analyzovať ich vplyv na zahraničnú politiku Slovenskej republiky. V tejto súvislosti je možné zhodnotiť, že veľkosť štátu a jeho geografická poloha sa radia medzi najdôležitejšie faktory ovplyvňujúce zahraničnú politiku štátu. Slovensko, ako malý štát, sa často stretávalo s výzvami a obavami týkajúcimi sa svojej bezpečnosti a suverenity. Tieto obavy boli kľúčovými faktormi pri formovaní zahraničnej politiky a rozhodnutí o členstve v medzinárodných organizáciách, ako je NATO, EÚ a V4. Vládni predstavitelia si rýchlo uvedomili zraniteľnosť krajiny, ktorá je geograficky, hospodársky a vojensky malá. Susedstvo s Ukrajinou a blízkosť Ruska znamenala, že Slovensko čelilo hrozbám a výzvam, ktoré mohli ovplyvniť jeho stabilitu a bezpečnosť. História komunizmu a ruskej expanzie v regióne tiež zanechala svoje stopy a spôsobila isté obavy. Vstup do medzinárodných organizácií, ako je NATO a EÚ, sa javil ako najlepší spôsob, ako zabezpečiť ochranu a stabilitu pre Slovensko. Členstvo v NATO poskytlo Slovensku bezpečnostné záruky a ochranu pred potenciálnymi hrozbami. Spolupráca v rámci EÚ umožnila Slovensku prístup k hospodárskym a politickým výhodám, ako aj posilnenie jeho pozície v rámci medzinárodného spoločenstva. Celkovo vzaté by sme mohli tvrdiť, že členstvo Slovenska v NATO a EÚ bolo aj reakciou na jeho zraniteľnosť a potrebu zabezpečiť si bezpečnosť a stabilitu v dynamickom medzinárodnom prostredí. Takisto môžeme konštatovať, že zahraničná politika Slovenskej republiky (SR), tak ako sme ju analyzovali a popísali v práci, významným spôsobom korešponduje s teoretickými predpokladmi

týkajúcimi sa zahraničnej politiky malého štátu umiestneného v geografickom priestore medzi veľmocami.

Po páde komunizmu a vzniku Slovenskej republiky sa spoločenské správanie občanov zmenilo zásadným spôsobom. Pre obyvateľov Slovenska sa otvorili dvere do sveta slobody a demokracie, ktoré boli dlhé roky utláčané a obmedzované komunistickým režimom. Európska únia sa stala pre mnohých symbolom týchto hodnôt, ktoré boli predtým nedostupné. S nástupom demokracie a slobody sa občania Slovenska začali aktívnejšie angažovať v politickom procese a vyjadrovať svoje názory a preferencie. Pre mnohých sa Európska únia stala nádejou na lepšiu budúcnosť, kde by mohli žiť v prosperite a pod vplyvom hodnôt, ako sú ľudské práva, sloboda prejavu a rovnosť. Okrem toho priniesla Európska únia aj obrovské ekonomické a sociálne výhody. Otvorila dvere k rozsiahlemu trhu so značným potenciálom pre ekonomický rast a rozvoj. Investície z EÚ do Slovenska a možnosť voľného pohybu tovarov, služieb a ľudí prispeli k rastu hospodárstva a zvýšeniu životnej úrovne obyvateľstva. Pre krajiny bývalého východného bloku, vrátane Slovenska, bola integrácia do EÚ zároveň symbolom ich konečného odchodu z komunistickej minulosti a vstupu do európskeho spoločenstva založeného na demokracii, právnom štáte a vzájomnej spolupráci. Európska únia tak predstavovala nielen ekonomické lákadlo, ale aj symbolickú hodnotu, ktorá posilnila postavenie týchto krajín vo svete a zároveň poskytla istotu a stabilitu ich vývoju.

4 Záver

Od roku 1993 až po súčasnosť bola zahraničná politika Slovenskej republiky (SR) pod vplyvom rôznych faktorov a udalostí, ktoré ovplyvnili jej vzťahy s ostatnými štátmi a medzinárodnými organizáciami. V rámci diplomovej práce sme sa snažili analyzovať a opísať túto zahraničnú politiku a identifikovať významné udalosti, ktoré ju formovali počas uplynulých rokov. Vstup SR do Európskej únie v roku 2004 bol jedným z kľúčových momentov v jej vývoji. Členstvo v EÚ prinieslo nielen politickú a ekonomickú integráciu, ale aj záväzky a povinnosti vyplývajúce z európskych právnych noriem a spoločnej zahraničnej politiky. Okrem toho je SR aj členom NATO a ďalších medzinárodných organizácií, čo si vyžaduje spoluprácu a koordináciu vo vojenskej a bezpečnostnej oblasti.

V práci sme sa venovali primárne členstvu SR v medzinárodných organizáciách a ich vplyv na Slovenskú republiku. Pre splnenie hlavného cieľa diplomovej práce a teda analyzovať zahraničnú politiku SR sme si zvolili 4 výskumné otázky, ktoré sme sa snažili počas písania práce zodpovedať. V prvej kapitole sme zodpovedali prvú výskumnú otázku a popísali determinanty zahraničnej politiky a vybrané štyri determinanty sme detailnejšie popísali a aplikovali na Slovenskú republiku. V tretej druhej kapitole sme zodpovedali 3 výskumné otázky a teda popísali sme vývoj zahraničnej politiky SR po vstupe do Európskej únie, analyzovali sme vývoj zahraničnej politiky po vstupe do NATO a v krátkosti sme popísali aj vývoj zahraničnej politiky SR po vstupe do V4.

V úvode práce sa môžeme dočítať o faktoroch a prvkoch, ktoré formujú rozhodnutia a správanie krajín vo vzťahu k iným štátom a aktérom na medzinárodnej scéne pričom ich akademicky označujeme ako determinanty zahraničnej politiky. Tieto determinanty sa líšia a zahŕňajú politické, ekonomické, sociálne, kultúrne a vojenské aspekty. V práci popisujeme ako môže veľkosť štátneho územia, geografická poloha, kultúra a historické faktory, vládna štruktúra, členstvo v medzinárodných organizáciách a iné ovplyvniť zahraničnú politiku krajiny.

Európska únia (EÚ) predstavuje dôležitý pilier zahraničnej politiky SR. Po vstupe do EÚ v roku 2004 Slovensko získalo prístup k jednotnému trhu, fondom EÚ a politickému rozhodovaciemu procesu v Bruseli. Členstvo v EÚ umožnilo SR lepšie využiť ekonomické a politické príležitosti v rámci európskeho priestoru a posilnilo jej pozíciu vo svete.

V roku 2004 sa SR stala aj členom NATO, čo predstavovalo strategický krok v zahraničnej politike. Tento krok zabezpečil Slovensku ochranu pred hrozbami a agresiou, a zároveň

umožnil prístup k spoločnej obrane a vojenskému know-how. Členstvo v NATO posilnilo dôveryhodnosť SR vo vzťahu k ostatným členom aliancie a prispelo k stabilite celého regiónu strednej Európy.

Členstvo Slovenska vo Vyšehradskej štvorke (V4) od roku 1993 zohralo významnú úlohu v rámci regionálnej spolupráce. Táto regionálna aliancia, ktorá zahŕňa Slovensko, Českú republiku, Poľsko a Maďarsko, poskytla Slovensku platformu na prehĺbenie spolupráce s jeho stredoeurópskymi susedmi. Členstvo vo V4 umožnilo Slovensku aktívne sa angažovať v iniciatívach a projektoch, ktoré sú zamerané na posilnenie politických, ekonomických a bezpečnostných vzťahov v regióne. Jednou z hlavných oblastí spolupráce vo V4 je podpora hospodárskeho rastu a inovácií. Krajiny V4 sa snažia harmonizovať svoje hospodárske politiky a vytvárať podmienky pre prosperitu a konkurencieschopnosť v regióne

Celkovo možno vnímať, že členstvo Slovenska v medzinárodných organizáciách bolo významným faktorom, ktorý podstatne ovplyvnil životnú úroveň, obranu, bezpečnosť, hospodársky rast a kvalitu života občanov krajiny od roku 1993. Integrovanie sa do týchto organizácií poskytlo Slovensku nielen ekonomické a bezpečnostné výhody, ale aj možnosť aktívneho uplatňovania svojich záujmov a hodnôt na globálnej scéne. V budúcnosti bude pre Slovensko dôležité pokračovať v účinnom zapájaní sa do medzinárodných iniciatív a zachovávaní pevných partnerstiev s ostatnými členmi medzinárodného spoločenstva s cieľom dosiahnuť prosperitu, stabilitu a bezpečnosť pre svojich občanov.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

ALDEN, Chris; ARAN, Amnon. Foreign policy analysis: new approaches, 2nd edition, Taylor & Francis, 2017, ISBN: 978-1-138-93428-3

DULEBA, A., LUKÁČ, P., WLACHOVSKÝ, M. Zahraničná politika Slovenskej republiky východiská, stav a perspektívy. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku – Friedrich Ebert Stiftung, 1998, s.13. ISBN 80-967745-4-9

HUDSON Valerie M., DAY Benjamin S., Foreign policy analysis: Classic and contemporary theory, 3rd edition, Rowman & Littlefield, 2019., s.170-180. ISBN 9781442277908

LIDÁK, Ján, Medzinárodné vzťahy - Medzinárodná politika, Bratislava: SOFA, 2000. s.180. ISBN 8085752700

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky - Komunikačný odbor Kancelárie ministra, Ročenka ministerstva obrany Slovenskej republiky 2008, Bratislava: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2009, s.15. ISBN 978-80-89261-29-1

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Zahraničná politika v roku 2012 - Výročná správa Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Bratislava: AEPRESS, s.r.o., 2013, s.27. ISBN 978-80-88726-53-1

Research Center of the Slovak Foreign Policy Association, Yearbook of Slovakia's foreign policy 2020, Bratislava: Devín printing house, 2021, s.10. ISBN 978-80-89645-04-6

Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2006, Bratislava: Tlač AEPRESS, 2007, s.64. ISBN 978-80-969186-9-0

Internetové zdroje

Aktuality.sk, Rozpad Československa 1992 [online]. [cit. 27.11.2023] Dostupné na Internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/210516/rozpad-ceskoslovenska-1992/>

Dennikn.sk, Francúzi sa poučili, slovenských ministrov už nezavolali na telekonferenciu o Ukrajine [online]. [cit. 10.03.2023] Dostupné na Internete <https://dennikn.sk/3870299/francuzi-sa-poucili-slovenskych-ministrov-uz-nezavolali-na-telekonferenciu-o-ukrajine/>

Európska komisia, Slovensko v EÚ [online]. [cit. 18.01.2024], Dostupné na Internete: https://slovakia.representation.ec.europa.eu/o-nas/slovensko-v-eu_sk

Gallo, Ondrej. Dominanty a Determinanty zahraničnej politiky Slovenskej republiky [online]. [cit. 12.1.2024] Dostupné na Internete: https://sjps.fsvucm.sk/Articles/02_1.pdf

GURŇÁK Daniel – BLAŽÍK Tibor – MÁRIÁSSYOVÁ Anna , Meniaca sa geopolitická poloha Slovenska [online]. [cit. 11.03.2023] Dostupné na Internete: https://www.regionalnageografia.sk/publikacie/pub/RDS/05_gurnak_blazik_mariassyova.pdf , s.36

Hnonline.sk, Na príčinu pádu Radičovej vlády pred 10 rokmi si málokto spomenie, tvrdí politológ [online]. [cit. 18.01.2024], Dostupné na Internete: <https://hnonline.sk/slovensko/10743635-na-pricinu-padu-radicovej-vlady-pred-10-rokmi-si-malokto-spomenie-tvrdi-politolog>

KREJČÍ, O., Marxizmus a medzinárodná politika [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internete: https://noveslovo.sk/c/Marxizmus_a_mezinarodni_politika?qt-najcitanejsie=1

MEPforum.sk, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR za rok 2001 a zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2002 [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <http://mepforum.sk/wp-content/uploads/2015/01/plnenie-2001-a-zameranie-ZP-SR-2002.pdf>

Mepforum.sk, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2004 [online]. [cit. 12.01.2024], Dostupné na Internete: <http://mepforum.sk/wp-content/uploads/2015/01/plnenie-2001-a-zameranie-ZP-SR-2002.pdf> , s.7

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.mosr.sk/data/files/4264_bezpecnostna-strategia-sr-2005.pdf

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, MiG 29 od januára nepretržite v systéme NATO [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.mod.gov.sk/mig-29-od-januara-nepretrzite-v-systeme-nato/?pg=7>

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Obranná stratégia Slovenskej republiky [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.mosr.sk/data/files/4265_obranna-strategia-sr-2005.pdf

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Vstup do NATO [online]. [cit. 13.02.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Cesta Slovenska do NATO [online]. [cit. 13.02.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/medzinarodne-organizacie/cesta-slovenska-do-nato>

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf?csrt=11146493230574277179

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2005 [online]. [cit. 16.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika> , s.11

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2014 [online]. [cit. 20.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika> , s.5

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Zahraničná a európska politika SR v roku 2023 [online]. [cit. 02.02.2024], Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/diplomacia/zahranicna-politika> , s.3

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Program predsedníctva Slovenskej republiky vo Vyšehradskej skupine [online]. [cit. 22.02.2024] Dostupné na Internete: <file:///C:/Users/alexa/Downloads/Program-predsednictva-SR-vo-V4-jul-2022-jun-2023-SK.pdf>

Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación, International sanctions [online]. [cit. 13.03.2023] Dostupné na Internete: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/SancionesInternacionales.aspx>

MUSHELENGA Peya - VAN WYK Jo-Ansie, The diplomacy of small states in the international political system [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internete: [file:///C:/Users/alexa/Downloads/admin,+Journal+manager,+mushelenga_diplomacy_2017%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/alexa/Downloads/admin,+Journal+manager,+mushelenga_diplomacy_2017%20(1).pdf)

Národná banka Slovenska, Analýza konvergenzie slovenskej ekonomiky [online]. [cit.14.03.2023] Dostupné na Internete: https://nbs.sk/_img/documents/publik/analyza_konvergenzie_slovenskej_ekonomiky_2008.pdf

NATO, Bucharest Summit Declaration [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_8443.htm

NATO, Strasbourg / Kehl Summit Declaration [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_52837.htm

NATO, The Alliance's New Strategic Concept (1991) [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_23847.htm

NATO, Statement by NATO Heads of State and Government [online]. [cit. 22.02.2024] Dostupné na Internete: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_193719.htm

NRSR, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2003 a zameranie zahraničnej politiky SR na rok 2004 [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: [file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/alexa/Downloads/sprava%20cast%201%20(4).pdf)

Olympic.sk, Medzinárodný vyšehradský fond [online]. [cit. 26.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.olympic.sk/granty/medzinarodny-vysehradsky-fond>

Publications Office of the European Union, The EU in 2020 [online]. [cit. 02.02.2024], Dostupné na Internete: <https://op.europa.eu/webpub/com/general-report-2020/en/> , s.10

SFPA.sk, Ročenka zahraničnej politiky SR 2013 [online]. [cit. 18.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2014/02/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2013.pdf> , s.10

SFPA.sk, Ročenka zahraničnej politiky SR 2015 [online]. [cit. 22.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2016/04/Rocenka-zahranicnej-politiky-SR-2015.pdf> , s.11

SFPA.sk, Ročenka zahraničnej politiky SR 2018 [online]. [cit. 30.01.2024], Dostupné na Internete: <https://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2019/04/Yearbook-of-Slovakias-Foreign-Policy-2018.pdf> , s.14

Statdat.statistics.sk, Hustota obyvateľstva - SR, oblasti, kraje, okresy, mesto, vidiek [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internete: [http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID\(%22i0002C1D5091C42EBBE6186087F5F6CF7%22\)&ui.name=Hustota%20obyvate%C4%BEstva%20-%20SR%2C%20oblasti%2C%20kraje%2C%20okresy%2C%20mesto%2C%20vidiek%20%5Bom7015rr%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i0002C1D5091C42EBBE6186087F5F6CF7%22)&ui.name=Hustota%20obyvate%C4%BEstva%20-%20SR%2C%20oblasti%2C%20kraje%2C%20okresy%2C%20mesto%2C%20vidiek%20%5Bom7015rr%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk)

STRAKA, L., Fenomén nacionalizmu v medzivojnovom období [online]. [cit. 07.03.2023] Dostupné na Internete: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak4/subor/Straka.pdf>

Spoznajslovensko.eu, História Slovenska [online]. [cit. 10.03.2023] Dostupné na Internete: <https://spoznajslovensko.eu/historia-slovenska/>

SITA, Dzurindova vláda sa pred 21 rokmi ujala moci, éra Mečiara sa skončila [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <https://sita.sk/dzurindova-vlada-sa-pred-21-rokmi-ujala-moci-era-meciara-sa-skoncila/>

SME.SK, Chronológia desať rokov existencie samostatnej Slovenskej republiky [online]. [cit. 28.11.2023] Dostupné na Internete: <https://domov.sme.sk/c/768494/chronologia-desat-rokov-existencie-samostatnej-slovenskej-republiky.html>

Teraz.sk, Referendum, rokovania a ratifikácia: Aká bola cesta Slovenska do EÚ? [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: <https://www.teraz.sk/slovensko/vyberova-chronologia-pristupoveho-p/762089-clanok.html>

Teraz.sk, JUBILUJÚCA V4: Jej história, súčasnosť a perspektíva očami odborníkov [online]. [cit. 26.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.teraz.sk/publicistika/jubilujuca-v4-jej-historia-sucasno/527990-clanok.html>

The Slovak Spectator, Slovak Premier maintains western criticism unfounded [online]. [cit. 28.11.2023] Dostupné na Internete: <https://spectator.sme.sk/c/20013468/slovak-premier-maintains-western-criticism-unfounded.html>

Tvnoviny.sk, Eurokomisia pozastavuje hodnotenie 4. platby v pláne obnovy, môžeme prísť o milióny eur, tvrdia v PS [online]. [cit. 14.03.2023] Dostupné na Internete: <https://tvnoviny.sk/ekonomika/clanok/879603-eurokomisia-pozastavuje-hodnotenie-4-platby-v-plane-obnovy>

Úrad vlády Slovenskej republiky, Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky [online]. [cit. 12.01.2024] Dostupné na Internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/981_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-30-10-1998-do-15-10-2002.pdf?csrt=11146493230574277179

Úrad vlády Slovenskej republiky, Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2005 [online]. [cit. 15.02.2024] Dostupné na Internete: <file:///C:/Users/alexa/Downloads/2005%20Spr%C3%A1va%20o%20plnen%C3%AD%20C3%BAloh%20zahrani%C4%8Dnej%20politiky%20Slovenskej%20republiky.pdf>

Úrad vlády SR, Informácia o priebehu a výsledkoch summitu NATO v Štrasburgu/Kehli v dňoch 3. – 4. apríla 2009 [online]. [cit. 17.02.2024] Dostupné na Internete: https://hsr.rokovania.sk/14174/b/?cms_location=14174/b&pg=2

Úrad vlády SR, Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014 – 4.3 Bezpečnostná politika a obrana [online]. [cit. 18.02.2024] Dostupné na Internete: <https://www.vlada.gov.sk/4-3-bezpecnostna-politika-a-obrana/?csrt=18109833474884741924>